

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, Z. Ú., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**NÁSILNÁ TRESTNÁ ČINNOST A JEJÍ PŘÍČINY
V JIHOČESKÉM KRAJI**

Autor práce: Simona Kovaříková

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Forma studia: Prezenční

Vedoucí práce: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2025

VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH STUDIÍ, z. ú.
Žižkova tř. 1632/5b, 370 01 České Budějovice

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení studenta: Simona Kovaříková

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Forma studia: Prezenční

Místo studia: České Budějovice

Název bakalářské práce: Násilná trestná činnost a její příčiny v Jihočeském kraji

Název bakalářské práce v anglickém jazyce: Violent Crime and Its Causes in the South Bohemia Region

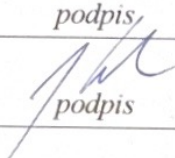
Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

Vedoucí bakalářské práce: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.

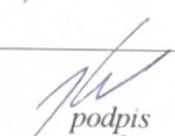
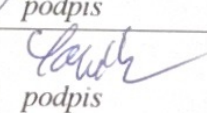
Datum zadání bakalářské práce (měsíc, rok): duben, 2024

Cíl bakalářské práce:

Cílem bakalářské práce je zmapovat násilnou trestnou činnost z pohledu fenomenologického a etiologického, tedy zjistit příčiny násilné trestné činnosti a případně navrhnout opatření k jejímu snížení.

Student: Simona Kovaříková	2.5.2024 datum	holan'baug / podpis
Vedoucí práce: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.	6.5.2024 datum	 podpis

Schvaluji zadání bakalářské práce:

Vedoucí katedry: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.	6.5.2024 datum	 podpis
Prorektor pro studium a vnitřní záležitosti: doc. PhDr. Miroslav Sapík, Ph.D.	13.5.2024 datum	 podpis
Rektor: doc. Ing. Jiří Dušek, Ph.D.	13.5.2024 datum	 podpis

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v seznamu použitých zdrojů.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce v elektronické podobě ve veřejně přístupné části infodisku VŠERS, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky vedoucího a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce systémem na odhalování plagiátů.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce doc. JUDr. Romanu Svatošovi, Ph.D., za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

KOVAŘÍKOVÁ, S. *Násilná trestná činnost a její příčiny v Jihočeském kraji: bakalářská práce*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2025. 54 s. Vedoucí bakalářské práce: doc. JUDr. Roman Svatoš Ph.D.

Klíčová slova: agrese, násilí, oběť, pachatel, prevence, trestný čin

Práce se zabývá tématem násilné kriminality, řeší její příčiny a možnosti prevence. Úvodní část se zaměřuje na popis základních pojmů jako násilí, agrese, trestný čin, pachatel a oběť. Dále se věnuje násilné kriminalitě z pohledu fenomenologického a etiologického. Závěrečná část je věnována analýze statistických dat vedených Policií ČR a řízeným rozhovorům s policisty zabývajícími se násilnou kriminalitou.

ABSTRACT

KOVAŘÍKOVÁ, S. Violent Crime and Its Causes in the South Bohemia Region: *Bachelor Thesis*. České Budějovice: The College of European and Regional Studies, 2025. 54 pgs. Supervisor: doc. JUDr. Roman Svatoš Ph.D.

Key words: aggression, violence, victim, perpetrator, prevention, criminal offence

The thesis deals with the topic of violent crime, its causes and possibilities of prevention. The preliminary part focuses on the description of basic definitions such as violence, aggression, crime, perpetrator and victim. It then examines violent crime from a phenomenological and etiological perspective. The final part is devoted to the analysis of statistical data kept by the Police of the Czech Republic and guided interviews with police officers dealing with violent crime.

Obsah

Úvod.....	9
1 Cíl a metodika bakalářské práce	10
2 Základní pojmy	11
2.1 Kriminologie	11
2.2 Kriminalita	12
2.2.1 Členění kriminality.....	12
2.3 Násilná kriminalita	13
2.3.1 Násilí	14
2.3.2 Agrese	15
2.4 Trestný čin.....	15
2.5 Pachatel a věk.....	17
2.5.1 Příčetnost.....	17
2.5.2 Typologie pachatelů TČ.....	18
2.6 Oběť	18
2.6.1 Viktimologie	19
2.6.2 Viktimnost.....	19
2.6.3 Viktimizace	20
3 Trestněprávní úprava násilné kriminality.....	21
3.1 Trestní sankce.....	21
3.1.1 Druhy trestních sankcí.....	22
3.1.2 Účel trestních sankcí	23
4 Etiologie násilné kriminality	24
4.1 Prevence násilné kriminality	25
5 Fenomenologie násilné kriminality.....	27
5.1 Analýza stavu násilné kriminality	29
6 Výzkumné šetření.....	35
6.1 Cíl výzkumu	35

6.2	Výzkumné otázky.....	35
6.3	Metodika	35
6.3.1	Metodika sběru dat.....	35
6.3.2	Technika sběru dat	35
6.3.3	Výzkumný soubor	35
6.3.4	Realizace výzkumu	36
6.3.5	Analýza dat.....	36
6.3.6	Etika výzkumu	36
6.4	Výsledky	36
7	Diskuse.....	43
	Závěr	48
	Seznam použitých zdrojů	49
	Seznam zkratk	51
	Seznam tabulek a grafů	52
	Seznam příloh.....	53
	Přílohy	54

Úvod

Násilná kriminalita ukazuje míru úspěšnosti státu a společnosti v boji s kriminalitou. Tento druh kriminality se zabývá trestnými činy, které jsou spojené s užitím fyzické síly nebo hrozbou jejího použití. Tyto činy ohrožují život, svobodu člověka či jeho zdraví. Typickými příklady jsou vražda, těžké ublížení na zdraví, únos a loupež.

Násilná kriminalita je neodmyslitelnou součástí současné společnosti, která má široký dopad na jednotlivce, komunity a celé národy. Zasahuje do našich životů v různých formách, od drobných násilností po závažné trestné činy, které mohou mít tragické následky. Tato problematika nejenom ohrožuje bezpečí a pohodu jednotlivců, ale také klade nároky na právní systémy, sociální služby a další instituce, které se snaží reagovat na výzvy spojené s násilím a trestnou činností. Snahou společnosti proto vždy bude zamezování této formy zločinnosti. Aby se dalo zamezit násilné kriminalitě, je nutné pochopit podstatu násilí, které se vyskytuje kolem nás, jinak řečeno pokusit se zjistit příčiny násilné kriminality, aby bylo možné na tyto příčiny aplikovat kontrolní opatření, a to jak represivní, tak zejména preventivní.

1 Cíl a metodika bakalářské práce

Hlavním cílem této bakalářské práce je zmapovat násilnou trestnou činnost z pohledu etiologického a fenomenologického, tedy analyzovat příčiny násilné kriminality, identifikovat možná opatření k jejímu snížení a posoudit specifika násilné trestné činnosti v Jihočeském kraji. Práce se zaměřuje na porozumění faktorů, které vedou k páchání násilných trestných činů, a na možnosti vedoucí k prevenci a represivním opatřením, jež mohou mít vliv na snížení této kriminality.

V teoretické části bude využita rešerše literatury, právních předpisů, které se zabývají problematikou násilné kriminality, jejími příčinami, jejími důsledky, možnostmi prevence, a provedena jejich analýza. Dále bude provedena analýza statistických dat kriminality vedených Policií ČR.

Hlavní cíl praktické části bude získat vhled do příčin násilné kriminality, její prevence a specifík pro Jihočeský kraj. Bude využita kvalitativní strategie, metoda dotazování a technika sběru dat za využití řízených rozhovorů s policisty zabývajícími se násilnou kriminalitou. Průběh rozhovorů bude sjednocen prostřednictvím předem připraveného souboru otázek, které budou strukturovány tak, aby pokryly klíčové oblasti výzkumu. Otázky se zaměří na příčiny, faktory, prevenci a specifika násilné trestné činnosti. Po sběru dat budou rozhovory analyzovány pomocí kvalitativních metod. Výsledky budou následně porovnány s teoretickými poznatky. Na jejich základě mohou být případně navržena opatření ke snížení násilné trestné činnosti.

2 Základní pojmy

2.1 Kriminologie

Kriminologie je multidisciplinární vědní obor, který se zabývá studiem kriminality, jejích příčin, důsledků a možností prevence. Jejím cílem je pochopit a analyzovat trestnou činnost, pachatele i oběti a zároveň hledat efektivní způsoby, jak kriminalitě předcházet a jak s ní bojovat.¹

Kriminologie využívá poznatky z různých vědních disciplín, jako jsou právo, sociologie, psychologie, psychiatrie, politologie atd. Díky tomuto interdisciplinárnímu přístupu se snaží vysvětlit, proč lidé páchají trestné činy, jaké faktory kriminalitu ovlivňují a jaké jsou její společenské dopady.²

Kriminologie se zaměřuje na několik klíčových oblastí:

- **kriminalita a její příčiny** – zkoumá faktory, které vedou k páchání trestné činnosti,
- **pachatel trestné činnosti** – analyzuje osobnost pachatelů, jejich motivaci, sociální zázemí,
- **oběť trestného činu** – zkoumá, jaké skupiny osob jsou nejčastěji oběťmi kriminality, jaký vliv má trestný čin na jejich život a jak lze obětem pomoci,
- **prevence kriminality** – hledá způsoby, jak kriminalitě předcházet prostřednictvím legislativních opatření, sociálních programů a jak snížit kriminalitu na nejnížší možnou úroveň, kterou bude společnost ochotna tolerovat.³

Vnitřní uspořádání kriminologie odpovídá jak struktuře kriminality, která je jejím předmětem studia, tak i jejím základním vědeckým funkcím. Základní rozčlenění kriminologie lze shrnout následovně:

- etiologie kriminality,
- fenomenologie kriminality,
- kontrola kriminality,
- viktimologie,

¹ SVATOŠ, R. *Základy kriminologie a prevence kriminality*. České Budějovice: VŠERS, 2009. s. 11.

² SVATOŠ, R. *Základy kriminologie a prevence kriminality*. České Budějovice: VŠERS, 2009. s. 12.

³ SVATOŠ, R. *Základy kriminologie a prevence kriminality*. České Budějovice: VŠERS, 2009. s. 11.

- penologie.⁴

2.2 Kriminalita

Kriminalita je souhrnné označení pro veškeré trestné činy a protiprávní jednání, která porušují zákony dané společnosti a jsou postižitelné trestním právem. Je to sociálně patologický jev, který ohrožuje bezpečnost, majetek, zdraví a životy lidí.⁵

V trestním právu je kriminalita definována jako jednání, které naplňuje skutkovou podstatu trestného činu a je trestně postižitelné.⁶ Vzhledem k tomu, že kriminologie se nezaměřuje pouze na trestné činy, ale i na další společensky nežádoucí jevy, je nutné tyto fenomény také přesně vymezit.

Delikvence je širší pojem než kriminalita, protože kromě trestných činů zahrnuje i skutky, které by byly trestné, pokud by je nespáchaly osoby trestně neodpovědné, jako jsou děti mladší 15 let nebo osoby nepřičetné. Zahrnuje také přestupky a další správní delikty. Celkově tedy označuje veškeré protiprávní jednání. V současné odborné literatuře se však tento termín již běžně nepoužívá.⁷

Negativní společenské jevy zahrnují chování, které se vymyká obecně uznávaným normám a hodnotám společnosti, avšak není postihováno právními sankcemi. Mezi tyto jevy patří například prostituce, závislost na alkoholu či nealkoholová toxikomanie.⁸

Protispoločenská jednání je nejširší pojem, který zahrnuje nejen kriminalitu a delikvenci, ale také různé negativní společenské jevy.⁹

2.2.1 Členění kriminality

Zjevná (registrovaná) kriminalita zahrnuje trestné činy, o nichž máme informace především díky oficiálním statistikám. Jedná se o kriminalitu, která byla

⁴ HOLCR, K. a kol. *Kriminologie*. Praha: Leges, 2009. s. 18.

⁵ SVATOŠ, R. *Kriminologie ve světle nového trestního zákoníku*. České Budějovice: VŠERS, 2010. s. 10.

⁶ ZOUBKOVÁ, I. a kol. *Kriminologický slovník*. Plzeň: Aleš Čeněk, s. r. o., 2011. s. 80.

⁷ SVATOŠ, R. *Kriminalita a možnosti jejího poznání a ovlivňování*. České Budějovice: VŠERS, 2013. s. 16.

⁸ SVATOŠ, R. *Kriminalita a možnosti jejího poznání a ovlivňování*. České Budějovice: VŠERS, 2013. s. 16.

⁹ SVATOŠ, R. *Kriminalita a možnosti jejího poznání a ovlivňování*. České Budějovice: VŠERS, 2013. s. 16.

odhalena, zaznamenána orgány činnými v trestním řízení (dále jen „OČTŘ“) a zaevidované do statistik.¹⁰

Skrytá (latentní) kriminalita zahrnuje trestnou činnost, která zůstala mimo oficiální statistiky, protože nebyla odhalena nebo nahlášena. Míru této kriminality ovlivňují různé faktory jako například tolerance poškozených nahlásit TČ.¹¹

Skutečná (celková) kriminalita zahrnuje jak registrovanou, tak i neregistrovanou kriminalitu, tedy kompletní rozsah trestné činnosti ve společnosti.¹²

Zdroj informací o kriminalitě

Účinná kontrola kriminality závisí na kvalitních informačních zdrojích. Využití relevantních statistických dat je nezbytná pro analytické účely. Primárním zdrojem informací o registrované kriminalitě jsou statistiky kriminality vytvářené OČTŘ. Jsou obecně k dispozici tři statistiky: policejní statistika, soudní statistika a statistika výkonu trestu.¹³

2.3 Násilná kriminalita

Násilná trestná činnost (násilná kriminalita) patří mezi nejzávažnější formy kriminality, protože přímo ohrožuje lidský život a zdraví. Společnost jí přikládá velký význam, což se mimo jiné odráží v intenzivním zájmu orgánů činných v trestním řízení, kteří se jí pečlivě věnují, což vede k vysoké míře objasněnosti těchto trestných činů.¹⁴

Kriminologie se již od svého vzniku zaměřuje na problematiku násilné trestné činnosti, zejména jejích nejzávažnějších forem. Jako součást obecné kriminality je násilná kriminalita často považována za měřítko úspěšnosti snah státu a společnosti o potírání zločinnosti. Její vysoká úroveň narušuje právo občanů na osobní bezpečnost a vyvolává pocit nejistoty, což negativně ovlivňuje kvalitu života jednotlivců i celé společnosti.¹⁵

V kriminologii bývá pojem násilí často spojován s agresí, avšak v užším smyslu. Někdy se v této souvislosti hovoří o kriminální agresí. Přesto ani samotný termín „násilná kriminalita“ není vždy jednoznačně definován. Hlavní rozdíly se týkají toho, zda zahrnuje

¹⁰ SVATOŠ, R. *Kriminologie*. Plzeň: Aleš Čeněk, s. r. o., 2012. s. 27.

¹¹ SVATOŠ, R. *Kriminologie*. Plzeň: Aleš Čeněk, s. r. o., 2012. s. 27.

¹² SVATOŠ, R. *Kriminologie*. Plzeň: Aleš Čeněk, s. r. o., 2012. s. 27.

¹³ KAISER, G. *Kriminologie*. Praha: Svoboda, grafické závady, a. s., 1993. s. 147.

¹⁴ SVATOŠ, R. *Kriminologie*. Plzeň: Aleš Čeněk, s. r. o., 2012. s. 113.

¹⁵ NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. a kol. *Kriminologie*. Praha: ASPI Publishing, s. r. o., 2004. s. 282.

pouze násilí vůči osobám, nebo i útoky na majetek, a zda vedle fyzického násilí pokrývá i násilí psychické či verbální. Veřejnost často vnímá násilnou kriminalitu velmi široce, někdy do ní zahrnuje například i vloupání.¹⁶

V kriminologii však převládá užší chápání násilné kriminality, které se omezuje na úmyslné fyzické napadení či hrozbu násilím vůči jiné osobě. Fyzické násilí přitom může být motivováno buď nepřátelstvím (například vražda ze msty), nebo mít instrumentální povahu, kdy slouží k dosažení jiného cíle, jako je například loupež.¹⁷

Násilná kriminalita je termín používaný v kriminologii, nikoli v právní oblasti. Trestní zákon tento pojem nedefinuje a neklasifikuje násilné trestné činy jako samostatnou kategorii. Tyto činy se vyskytují nejen mezi trestnými činy proti životu a zdraví, ale také v dalších oblastech trestního práva. Při zkoumání násilné kriminality lze vycházet z policejních statistik.¹⁸

2.3.1 Násilí

Trestní zákoník přímo neuvádí definici násilí, pouze v některých trestných činech poukazuje, že čin byl spáchán za použití násilí (například trestný čin dále jen „trestný čin“ nebo „TČ“), které bylo spácháno na osobě, kterou pachatel uvedl do stavu bezbrannosti nebo jiným obdobným způsobem.¹⁹

Násilí lze vnímat z různých hledisek:

- sociologické – jako sociální jev vznikající v důsledku společenských procesů,
- psychologické – jako patologický způsob interakce jedince s okolím, projevující se agresivním nebo manipulativním chováním, které zahrnuje úmyslné ubližování,
- kriminologické – v užším smyslu jako útok na fyzickou či psychickou integritu člověka, a to úmyslným použitím násilí nebo jeho hrozbou,
- laické (nejširší chápání) - zahrnuje násilí nejen proti osobě, ale i proti majetku, a dokonce i vůči sobě samému.²⁰

¹⁶ NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. a kol. *Kriminologie*. Praha: ASPI Publishing, s. r. o., 2004. s. 283.

¹⁷ NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. a kol. *Kriminologie*. Praha: ASPI Publishing, s. r. o., 2004. s. 283.

¹⁸ NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. a kol. *Kriminologie*. Praha: ASPI Publishing, s. r. o., 2004. s. 284.

¹⁹ SVATOŠ, R. *Kriminologie ve světle nového trestního zákoníku*. České Budějovice: VŠERS, 2010. s. 71.

²⁰ SVATOŠ, R. *Kriminologie ve světle nového trestního zákoníku*. České Budějovice: VŠERS, 2010. s. 71.

2.3.2 Agrese

Agrese je součástí přirozeného spektra lidského chování. V psychologickém kontextu se jedná o komplexní problém, který zahrnuje různé jevy. Člověk může projevovat agresi v myšlenkách, komunikaci, fantaziích, snech, ale samozřejmě také v jednání.²¹

V širším pojetí agrese zahrnuje například nadávky, vulgární výrazy, anekdoty, porušování společenských konvencí nebo úmyslné odmítnutí pomoci. V užším slova smyslu je agrese spojována především s fyzickým násilím a útokem.²²

Agresi lze také členit na přátelskou a nepřátelskou. Pojem nepřátelské agrese je běžně srozumitelný, ale „přátelská agrese“ může být poněkud zmatená. Lze ji uvést na příkladu příliš pečující matky, která svou nadměrnou ochranou spíše škodí svému dítěti.²³

Psychologie rozlišuje mezi agresí a agresivitou. Agrese označuje konkrétní, pozorovatelné chování, zatímco agresivita je vnitřní predispozice nebo osobnostní rys k agresivnímu jednání.²⁴

2.4 Trestný čin

Trestný čin je protiprávní jednání, které splňuje zákonem stanovené znaky a může za něj být uložena trestní sankce. V českém právním systému se za trestný čin považuje takové jednání, které je společensky škodlivé a které trestní zákon výslovně označuje jako trestné.²⁵

Aby bylo jednání klasifikováno jako trestný čin, musí být splněny dvě základní podmínky. První z nich je materiální podmínka, což znamená, že čin musí dosahovat určité úrovně společenské škodlivosti. Druhou podmínkou je formální aspekt, kdy jednání pachatele musí odpovídat zákonným znakům skutkové podstaty trestného činu.²⁶

Spáchání trestného činu s sebou nese odpovědnost pachatele, což může vést k trestnímu řízení a uložení odpovídajícího trestu. Přitom platí právní zásada *nullum*

²¹ ČÍRTKOVÁ, L. *Policejní psychologie*. Plzeň: Aleš Čeněk, s. r. o., 2006. s. 168.

²² ČÍRTKOVÁ, L. *Policejní psychologie*. Plzeň: Aleš Čeněk, s. r. o., 2006. s. 168.

²³ ČÍRTKOVÁ, L. *Policejní psychologie*. Plzeň: Aleš Čeněk, s. r. o., 2006. s. 168.

²⁴ ČÍRTKOVÁ, L. *Policejní psychologie*. Plzeň: Aleš Čeněk, s. r. o., 2006. s. 169.

²⁵ CHMELÍK, J., NOVOTNÝ, F., STOČESOVÁ, S. *Trestní právo hmotné Obecná část*. Plzeň: Aleš Čeněk, s. r. o., 2016. s. 47.

²⁶ CHMELÍK, J., NOVOTNÝ, F., STOČESOVÁ, S. *Trestní právo hmotné Obecná část*. Plzeň: Aleš Čeněk, s. r. o., 2016. s. 48.

crimen sine lege, podle níž nelze nikoho potrestat za čin, který nebyl v době jeho spáchání trestně postihnutelný podle platného zákona.²⁷

Znaky trestného činu:

Znaky trestného činu jsou definovány v trestním zákoníku, některé z nich lze najít v jeho obecné části – označujeme je jako obecné znaky. Ty zahrnují například požadavky na minimální věk nebo přičetnost pachatele. Další skupinu tvoří typové znaky, které jsou charakteristické pro konkrétní skutkové podstaty trestných činů a jsou popsány především ve zvláštní části trestního zákoníku. Základními pojmovými znaky trestného činu jsou: protiprávnost, typové znaky trestného činu (tedy znaky skutkové podstaty, zahrnující objekt, objektivní stránku, subjekt a subjektivní stránku) a určitá míra společenské škodlivosti. Tyto aspekty společně definují podstatu TČ.²⁸

Dělení trestných činů:

Podle § 14 trestního zákoníku se trestné činy dělí na přečiny a zločiny. **Přečiny** zahrnují všechny nedbalostní trestné činy a úmyslné trestné činy, u nichž trestní zákon stanovuje maximální délku trestu odnětí svobody do pěti let. **Zločiny** jsou definovány jako trestné činy, které nespádají do kategorie přečinů, a dále zahrnují zvlášť závažné zločiny. **Zvlášť závažné zločiny** představují úmyslné trestné činy, u nichž zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby alespoň deset let. Je důležité zmínit rozdíly v terminologii. U dospělých se protiprávní jednání rozděluje na přečiny, zločiny a zvlášť závažné zločiny. U mladistvých se však protiprávní jednání označuje jako provinění. Toto označení však nepředstavuje odlišný druh trestného činu nebo novou kategorii deliktů – jde pouze o jiný termín používaný pro trestné činy spáchané mladistvým. Čin jinak trestný spáchá osoba nepřičetná, nezletilá osoba (mladší patnácti let), mladistvá osoba postrádající rozumovou a mravní vyspělost, nebo osoba, která jednala za okolností vylučujících protiprávnost.²⁹

²⁷ CHMELÍK, J., NOVOTNÝ, F., STOČESOVÁ, S. *Trestní právo hmotné Obecná část*. Plzeň: Aleš Čeněk, s. r. o., 2016. s. 49.

²⁸ NOVOTNÝ, O., VANDUCHOVÁ, M. a kol. *Trestní právo hmotné obecná část*. Praha: ASPI, a. s., 2007. s. 110.

²⁹ NOVOTNÝ, O., VANDUCHOVÁ, M. a kol. *Trestní právo hmotné obecná část*. Praha: ASPI, a. s., 2007. s. 130.

2.5 Pachatel a věk

Z kriminologického hlediska jsou pachateli trestného činu:

- osoby, které trestný čin skutečně spáchaly,
- osoby, které jsou trestně neodpovědné, jako například osoby mladší 15 let nebo osoby nepříčetné,
- potenciální pachatelé, například recidivisté,
- osoby vykazující sociálně patologické chování, jako jsou narkomani, prostitutky, extremisté, patologičtí hráči atd.³⁰

Naopak z pohledu trestního práva je pachatelem ten, kdo se dopustil trestného činu a byl za tento čin stíhán orgány činnými v trestním řízení. Trestněprávní definice pachatele je tedy užší než ta kriminologická.³¹

Dosažením věku 15 let jedinec nezískává plnou trestní odpovědnost – tzv. absolutní trestní odpovědnost, ale pouze odpovědnost částečnou, tedy relativní. Plná trestní odpovědnost je přiznána až při dovršení 18 let. Osoby ve věku od 15 do 18 let jsou označovány jako mladiství, přičemž jejich trestní odpovědnost a ukládání sankcí se řídí specifickým zákonem. Tento zákon nese název – Zákon o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů, č. 218/2003 Sb. (dále jen „zákon o soudnictví ve věcech mládeže“).³²

Z kriminologického pohledu je osobnost pachatele často chápána jako souhrn psychických a biologických faktorů, které tvoří celkový duševní stav jednotlivce. Tato osobnost je ovlivněna nejen biologickými dispozicemi, ale také sociálními faktory a vztahy, které formují jeho životní podmínky. Lze ji tedy vnímat jako soubor jedinečných psychických rysů, které se mohou shodovat nebo odlišovat od ostatních.³³

2.5.1 Příčetnost

Příčetnost je právní pojem, který označuje schopnost jedince rozpoznat protiprávnost svého jednání a ovládat své chování v době spáchání trestného činu. Jde

³⁰ SVATOŠ, R. *Kriminologie ve světle nového trestního zákoníku*. České Budějovice: VŠERS, 2010. s. 24.

³¹ SVATOŠ, R. *Kriminologie ve světle nového trestního zákoníku*. České Budějovice: VŠERS, 2010. s. 24.

³² NOVOTNÝ, O., VANDUCHOVÁ, M. a kol. *Trestní právo hmotné obecná část*. Praha: ASPI, a. s., 2007. s. 189.

³³ SVATOŠ, R. *Kriminologie ve světle nového trestního zákoníku*. České Budějovice: VŠERS, 2010. s. 24.

o klíčový faktor pro stanovení trestní odpovědnosti pachatele, protože pouze příčetná osoba může být za svůj čin plně odpovědná a následně trestně postižena.³⁴

Trestní zákoník příčetnost blíže definuje jako duševní stav, kdy člověk v době spáchání trestného činu netrpí duševní poruchou, která by podstatně omezovala jeho schopnost chápat následky svého jednání nebo ho ovládat. Pokud je pachatel nepřičetný, nemůže být za svůj čin odsouzen, a místo trestu může být uloženo ochranné opatření, například ochranné léčení.³⁵

2.5.2 Typologie pachatelů TČ

Typologie pachatelů je postup, který umožňuje rozdělit pachatelovo chování do různých kategorií na základě specifických charakteristik, vlastností nebo kombinace těchto rysů. Každou z těchto kategorií lze popsat určitým modelem nebo typem. Typ představuje soubor určitých vlastností, charakteristik či jiných znaků, které jsou společné pro širší skupinu jedinců. Na základě těchto společných rysů je možné vytvořit podskupiny v rámci konkrétního typologického systému.³⁶

2.6 Oběť

Obětí se rozumí fyzická osoba, které bylo nebo mělo být trestným činem ublíženo na zdraví, způsobena majetková nebo nemajetková újma nebo na jejíž úkor se pachatel trestným činem obohatil.³⁷

Pojem "oběť" lze rozdělit do čtyř kategorií, přičemž pro osobu, která utrpěla újmu v důsledku trestného činu, se používá termín "oběť trestného činu".³⁸

V kriminologii se za oběť trestného činu považuje jedinec, který byl přímým způsobem zasažen spáchaným protiprávním jednáním.³⁹

³⁴ NOVOTNÝ, O., VANDUCHOVÁ, M. a kol. *Trestní právo hmotné obecná část*. Praha: ASPI, a. s., 2007. s. 194.

³⁵ NOVOTNÝ, O., VANDUCHOVÁ, M. a kol. *Trestní právo hmotné obecná část*. Praha: ASPI, a. s., 2007. s. 195.

³⁶ SVATOŠ, R. *Kriminologie ve světle nového trestního zákoníku*. České Budějovice: VŠERS, 2010. s. 24.

³⁷ ČESKO. *Zákon č. 45/2013 Sb. o obětech trestných činů a o změně některých zákonů*. e-sbirka.cz. [online]. 2013. [cit. 2025-03-23]. Dostupné z WWW: <https://www.e-sbirka.cz/sb/2013/45/2022-06-28?f=2045%2F2013&zalozka=text>.

³⁸ ZOUBKOVÁ, I. a kol. *Kriminologický slovník*. Plzeň: Aleš Čeněk, s. r. o., 2011. s. 123.

³⁹ SVATOŠ, R. *Kriminologie*. Plzeň: Aleš Čeněk, s. r. o., 2012. s. 53.

2.6.1 Viktimologie

Viktimologie je poměrně mladý vědní obor, který se zaměřuje na studium obětí trestných činů. Jejím cílem je vědecky zkoumat roli oběti v kontextu kriminality, včetně toho, jak může ovlivnit motivaci pachatele a jak probíhá vzájemná interakce během trestného činu. Neznamená to však, že by oběť nesla jakoukoli spoluvinu nebo že by se tím ospravedlňovalo jednání pachatele.⁴⁰

Hlavním smyslem viktimologie je získávání poznatků, které pomohou lidem minimalizovat riziko stát se obětí a zavádět preventivní opatření k jejich ochraně. V této souvislosti se také používá pojem „*bezpečné chování*“, který zahrnuje strategie vedoucí ke snížení ohrožení.⁴¹

Viktimologie se zabývá různými aspekty viktimizace, zejména:

- **chováním oběti** – někdy může chování oběti přispět k trestnému činu, například provokací, neopatrností nebo setrváváním v toxickém vztahu, to však neznamená, že nese za čin vinu,
- **vztahem mezi obětí a pachatelem** – existují různé formy vztahů mezi obětí a pachatelem (osobní vazba, sousedé, kolegové, anonymita oběti),
- **míra viktimizace** – tento ukazatel pomáhá identifikovat rizikové oblasti a skupiny, které vyžadují zvýšenou ochranu.⁴²

Viktimologie tak poskytuje cenné poznatky pro prevenci kriminality a ochranu potenciálních obětí, čímž přispívá k bezpečnější společnosti.

2.6.2 Viktimnost

Viktimnost označuje predispozici jednotlivce nebo skupiny stát se obětí trestného činu. Tato zranitelnost může být ovlivněna různými faktory, mezi které patří:

- **věk oběti** – senioři jsou například často cílem podvodníků, kteří je okrádají v jejich domovech pod záminkou prodeje neexistujícího zboží,
- **profese oběti** – některé pracovní pozice, jako jsou zaměstnanci bank, hlídači nebo policisté, jsou vystaveny vyššímu riziku útoku či krádeže,

⁴⁰ ČÍRTKOVÁ, L. *Policejní psychologie*. Plzeň: Aleš Čeněk, s. r. o., 2006. s. 201.

⁴¹ ZAPLETAL, J. a kol. *Prevence kriminality druhé přepracované vydání*. Praha: PA ČR, 2005. s. 24.

⁴² SVATOŠ, R. *Kriminologie*. Plzeň: Aleš Čeněk, s. r. o., 2012. s. 55.

- **psychologické vlastnosti** – osoby s agresivním, naivním nebo lehkomyšlným chováním se mohou častěji dostat do nebezpečných situací,
- **sociální charakteristiky** – určité skupiny obyvatel, jako jsou cizinci, osoby jiné barvy pleti, homosexuálové, prostitutky, lidé s mentálním postižením nebo alkoholici, bývají častěji oběťmi diskriminace, násilí či jiných trestných činů.⁴³

2.6.3 Viktimizace

Viktimizace je proces, při kterém se z potenciální oběti stává skutečná oběť trestného činu. Tento proces může probíhat různými způsoby, a proto viktimizaci dělíme na několik typů:

- **primární viktimizace** – přímé poškození oběti trestným činem, například fyzickým napadením nebo krádeží,
- **sekundární viktimizace** – trauma, které oběť zažívá v důsledku jednání institucí, médií nebo společnosti (např. necitlivý přístup policie, soudů nebo veřejného mínění).⁴⁴
- **terciární viktimizace** – širší dopady kriminality na komunitu či společnost, například pocit nejistoty a strachu mezi lidmi v důsledku vysoké kriminality v určité lokalitě.⁴⁵

Pro měření rozsahu viktimizace se používá tzv. index viktimizace, který udává počet obětí na 100 000 obyvatel.

⁴³ SVATOŠ, R. *Kriminologie*. Plzeň: Aleš Čeněk, s. r. o., 2012. s. 55.

⁴⁴ ČÍRTKOVÁ, L. *Policejní psychologie*. Praha: Portal, 2004. s. 203.

⁴⁵ ČÍRTKOVÁ, L. *Policejní psychologie*. Praha: Portal, 2004. s. 204.

3 Trestněprávní úprava násilné kriminality

Násilná kriminalita spadá do obecné kriminality a zahrnuje trestné činy spáchané s použitím fyzické síly nebo hrozby násilí. Tyto činy ohrožují život, zdraví, osobní svobodu a jsou považovány za jedny z nejzávažnějších deliktů v trestním právu. Český trestní zákoník, tedy zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník ve znění pozdějších předpisů (dále jen „trestní zákoník“ nebo „TZ“) specifikuje jednotlivé skutkové podstaty těchto činů a stanovuje pro ně příslušné tresty. Násilná kriminalita není v českém právu definována jako samostatná kategorie, ale zahrnuje různé skutkové podstaty rozdělené do několika částí (hlavách) trestního zákoníku.⁴⁶

Násilné trestné činy jsou ty, které jsou uvedeny v trestním zákoníku a zahrnují použití násilí proti jiné osobě nebo vyhrožování násilím. Patří mezi ně například:

- **trestné činy proti životu a zdraví** – například vražda (§ 140 TZ), ublížení na zdraví a těžké ublížení na zdraví (§ 145 TZ a § 146 TZ) či mučení a nelidské zacházení (§ 149 TZ),
- **trestné činy proti svobodě** – například obchodování s lidmi (§ 168 TZ), protiprávní zbavení svobody (§ 170 TZ), loupež (§ 173 TZ) nebo vydírání (§ 175 TZ),
- **trestné činy proti rodině a dětem** – například týrání svěřené osoby (§ 198 TZ) nebo týrání osoby žijící ve společném obydlí (§ 199 TZ),
- **trestné činy narušující mezilidské soužití** – například nebezpečné vyhrožování (§ 353 TZ) a nebezpečné pronásledování (§ 354 TZ).⁴⁷

3.1 Trestní sankce

Pro zajištění státem stanoveného pořádku je nutné, aby osoba, která jej svým chováním naruší, nesla určité důsledky. Jakékoliv porušení práva vede ke vzniku právní odpovědnosti, která se podle závažnosti dělí na správní, trestní nebo občanskoprávní.⁴⁸

Trestní sankce představují právní důsledky, které stát ukládá osobám odsouzeným za spáchání trestného činu. Jejich hlavním cílem je nejen potrestání pachatele, ale také

⁴⁶ FRYŠTÁK, M., PROUZA, D., VANĚČEK, P., ZAJÍČKOVÁ, E. *Trestní právo hmotné a procesní*. České Budějovice: VŠERS, 2007. s. 167.

⁴⁷ ČESKO. Zákon č. 40/2010 Sb., *Trestní zákoník* (tiskový zákon). In: Sbírka zákonů, Česká republika. 2023.

⁴⁸ NOVOTNÝ, F., SOUČEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010. s. 248.

ochrana společnosti, prevence kriminality a případná náprava pachatele. Trestní sankce v českém právním systému upravuje trestní zákoník.⁴⁹

3.1.1 Druhy trestních sankcí

V českém trestním právu existuje několik druhů trestních sankcí, které lze rozdělit na tresty a ochranná opatření. Pachateli lze uložit pouze ty druhy trestů a ochranných opatření, které jsou stanoveny v trestním zákoníku. Systém těchto sankcí je uspořádán podle závažnosti trestného činu.⁵⁰

Druhy trestů:

- odnětí svobody – nepodmíněné, podmíněné,
- obecně prospěšné práce,
- domácí vězení,
- propadnutí majetku,
- peněžitý trest,
- zákaz činnosti,
- propadnutí věci,
- zákaz pobytu,
- zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce,
- ztráta čestných titulů nebo vyznamenání,
- ztráta vojenské hodnosti,
- vyhoštění.⁵¹

Ochranná opatření se v trestním právu ukládají v případech, kdy pachatel trestného činu není trestně odpovědný kvůli svému duševnímu stavu, věku nebo jiným specifickým okolnostem. Jejich hlavním cílem je ochránit společnost před nebezpečnými osobami a zároveň poskytnout pachatelům potřebnou léčbu, výchovu nebo péči. Ochranná opatření mohou být uložena, pokud není možné využít tradiční trestní sankce, například trest odnětí svobody.⁵²

⁴⁹ NOVOTNÝ, F., SOUČEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010. s. 249.

⁵⁰ JELÍNEK J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. Praha: Leges, 2020. s. 101.

⁵¹ JELÍNEK J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. Praha: Leges, 2020. s. 101.

⁵² NOVOTNÝ, F., SOUČEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010. s. 253.

3.1.2 Účel trestních sankcí

Tresty a ochranná opatření jsou v trestním právu dvě základní formy reakcí na trestné činy, které mají odlišné, ale vzájemně se doplňující účely. Tresty jsou sankce, které se ukládají pachateli trestného činu jako odplata za jeho protiprávní jednání. Jejich hlavní účely jsou odpovědnost a potrestání pachatele, prevence trestné činnosti, ochrana společnosti, náprava škod, resocializace pachatele.⁵³

Tresty, zejména mírnější formy, mají rehabilitační účel. Měly by napomoci pachateli zlepšit jeho chování a návyky tak, aby se po vykonání trestu mohl úspěšně reintegrovat do společnosti. Tento účel je důležitý u pachatelů, u kterých je reálná šance na změnu (například u mladistvých nebo těch, kteří spáchali méně závažné trestné činy).⁵⁴

Ochranná opatření se ukládají v případech, kdy pachatel trestného činu není trestně odpovědný kvůli svému duševnímu stavu, věku, závislosti nebo jiným faktorům, které znemožňují spravedlivé potrestání prostřednictvím běžných trestů.⁵⁵

⁵³ NOVOTNÝ, F., SOUČEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010. s. 254.

⁵⁴ NOVOTNÝ, F., SOUČEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010. s. 256.

⁵⁵ NOVOTNÝ, F., SOUČEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010. s. 257.

4 Etiologie násilné kriminality

Násilná kriminalita má hluboké kořeny ve společnosti, její kultuře a hodnotách. Ne všechno násilí je kriminalizováno, některé formy agresivního chování jsou společností tolerovány či dokonce podporovány. V moderní společnosti dochází k relativizaci hodnot, což může vést k nárůstu agresivity, zejména při vnímaném ohrožení nebo nedostatku.⁵⁶

Dnes převládá názor, že agresivita není vrozeným pudem, ale naučeným chováním. Faktory přispívající k násilí jsou různorodé, zahrnují biologické, psychologické, sociální, ekonomické a kulturní vlivy.⁵⁷

Mezi jedny z hlavních příčin násilné kriminality patří vliv rodiny, ve které dítě vyrůstá (rodinné prostředí), rodina totiž hraje klíčovou roli při formování chování dítěte. Pokud dítě vyrůstá v prostředí, kde je násilí běžnou součástí mezilidských vztahů (např. fyzické tresty, domácí násilí), existuje vysoká pravděpodobnost, že si tyto vzorce chování osvojí. Dítě vnímá násilí jako přirozený způsob řešení konfliktů a jiné řešení nezná.⁵⁸

Další důležitým faktorem jsou normy chování. To, jak společnost přistupuje k násilí, ovlivňuje jeho výskyt. Pokud je násilné chování spojováno s prestiží nebo je vnímáno jako legitimní prostředek k dosažení cílů, dochází k jeho posilování. Dále sociální rozdíly a chudoba mohou vést k frustraci a agresii. Rasové napětí, do kterého řadíme diskriminaci a předsudky, mohou vyvolávat konflikty. Osobnostní rysy - někteří lidé mají sklony k agresivitě (jsou impulzivní, mají nízkou empatii). Sklony k užívání alkoholu a drog, kdy se snižují zábrany a roste tak riziko násilného chování. Psychické poruchy – některé duševní onemocnění mohou vést k vyšší agresivitě.⁵⁹

V dnešní době nemůžeme zapomenout na velkou roli masmédií, které často zobrazují násilí v dobrém světle, čímž mohou přispívat k atmosféře strachu a zároveň normalizovat agresivní chování. Občané sice násilí odsuzují, ale zároveň jím bývají fascinováni. U dětí může časté sledování násilí v médiích vést k citové otupělosti a nárůstu agresivního chování. Otázkou zůstává, zda násilí v médiích působí stimulačně, nebo má preventivní efekt. Prokázáno však bylo, že některé násilné činy jsou inspirovány mediálním obsahem, pachatelé napodobují způsoby provedení trestných činů.⁶⁰

⁵⁶ NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. a kol. *Kriminologie*. Praha: ASPI Publishing, s. r. o., 2004. s. 294.

⁵⁷ NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. a kol. *Kriminologie*. Praha: ASPI Publishing, s. r. o., 2004. s. 294.

⁵⁸ NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. a kol. *Kriminologie*. Praha: ASPI Publishing, s. r. o., 2004. s. 294.

⁵⁹ NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. a kol. *Kriminologie*. Praha: ASPI Publishing, s. r. o., 2004. s. 296.

⁶⁰ NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. a kol. *Kriminologie*. Praha: ASPI Publishing, s. r. o., 2004. s. 295.

4.1 Prevence násilné kriminality

Prevence kriminality je soubor činností, strategií a opatření zaměřených na předcházení vzniku a šíření trestné činnosti ve společnosti. Cílem prevence kriminality je minimalizovat riziko vzniku kriminality, zamezit jejímu rozvoji a omezit její negativní dopady na jednotlivce a společnost jako celek. Prevence kriminality zahrnuje široké spektrum aktivit, které působí na různé úrovni.⁶¹

Struktura prevence podle obsahu:

Sociální prevence zahrnuje opatření, která podporují pozitivní socializaci a integraci jedinců do společnosti a zároveň se snaží eliminovat nepříznivé sociální a ekonomické faktory, jež přispívají k trestné činnosti. Jde o součást širší sociální politiky, přičemž její účinnost se obtížně měří, protože její dopady lze posoudit spíše z dlouhodobého hlediska na základě vývoje životních podmínek a perspektiv lidí, kterých se týká.⁶²

Situační prevence vychází z poznatku, že kriminalita se často koncentruje v určitých lokalitách, v určitý čas a za konkrétních okolností. Cílem je pomocí organizačních, technických a bezpečnostních opatření minimalizovat faktory, které usnadňují páchaní trestné činnosti. Její úspěšnost závisí na vhodném nastavení opatření a dostatečných finančních i personálních zdrojích. Důležité je však počítat s možnými omezeními – například kriminalita se může přesunout na jiné místo, do jiného časového období nebo se projevit jinou formou.⁶³

Prevence viktimologická se zaměřuje na prevenci kriminality prostřednictvím osvěty v oblasti bezpečného chování a posilování psychické odolnosti ohrožených osob. Prakticky zahrnuje odborné poradenství v oblasti zdravotní, psychologické i právní, trénink obranných strategií a propagaci moderních metod ochrany. Kombinuje prvky sociální a situační prevence v závislosti na míře rizika – od primární prevence zaměřené na širokou veřejnost až po specializovanou pomoc obětem trestné činnosti.⁶⁴

⁶¹ SVATOŠ, R. *Prevence kriminality druhé aktualizované vydání*. České Budějovice: VŠERS, 2016. s. 13.

⁶² SVATOŠ, R. *Prevence kriminality druhé aktualizované vydání*. České Budějovice: VŠERS, 2016. s. 16.

⁶³ SVATOŠ, R. *Prevence kriminality druhé aktualizované vydání*. České Budějovice: VŠERS, 2016. s. 16.

⁶⁴ SVATOŠ, R. *Prevence kriminality druhé aktualizované vydání*. České Budějovice: VŠERS, 2016. s. 16.

Struktura prevence podle adresátů:

Primární prevence se zaměřuje na širokou veřejnost (všechny občany) a jejím cílem je předcházet vzniku kriminálního chování prostřednictvím vzdělávání a organizování volnočasových aktivit. Největší důraz je kladen na výchovu dětí a mládeže, podporu pozitivního využívání volného času a sportovní vyžití. Klíčovou roli v této oblasti hrají rodiny, školy, církve a místní komunity.⁶⁵

Sekundární prevence se soustředí na jedince a skupiny, které se nacházejí v rizikovém prostředí a hrozí u nich zvýšené nebezpečí, že se stanou buď pachateli, nebo oběťmi trestné činnosti. Zahrnuje také boj proti sociálně patologickým jevům, jako jsou drogová a alkoholová závislost, záškoláctví, vandalismus, hazardní hry nebo dlouhodobá nezaměstnanost.⁶⁶

Terciární prevence se zaměřuje na osoby, které již spáchaly trestný čin, a jejím cílem je minimalizovat riziko jejich recidivy a podpořit jejich opětovné začlenění do společnosti. Zahrnuje například pracovní rehabilitace, rekvalifikační kurzy, sociální a rodinné poradenství nebo podporu při hledání zaměstnání a bydlení. Směřuje k tomu, aby se jedinci s kriminální minulostí mohli vrátit k běžnému životu a nestali se opětovnými pachateli trestné činnosti.⁶⁷

⁶⁵ SVATOŠ, R. *Prevence kriminality druhé aktualizované vydání*. České Budějovice: VŠERS, 2016. s. 17

⁶⁶ SVATOŠ, R. *Prevence kriminality druhé aktualizované vydání*. České Budějovice: VŠERS, 2016. s. 17.

⁶⁷ SVATOŠ, R. *Prevence kriminality druhé aktualizované vydání*. České Budějovice: VŠERS, 2016. s. 18.

5 Fenomenologie násilné kriminality

Fenomenologie násilné kriminality se zabývá zkoumáním a pochopením povahy, projevů a důvodů násilné trestné činnosti z různých perspektiv. Je předmětem kriminologie, který se zaměřuje na popis kriminality, jejího stavu, struktury a dynamiky. Tento přístup se soustředí nejen na samotné trestné činy, ale i na jejich širší kontext, včetně motivů, faktorů, které je ovlivňují, a dopadu na oběti a společnost. Zahrnuje široké spektrum trestných činů, které se liší svou intenzitou, motivací i společenskými dopady. Patří sem jak méně závažné činy, například fyzické napadení či domácí násilí, tak i závažnější trestné činy jako loupeže, brutální vraždy nebo násilná činnost organizovaných zločineckých skupin.⁶⁸

Stav kriminality

Rozsah kriminality představuje kvantitativní ukazatel trestné činnosti. Tento údaj je obvykle každoročně zveřejňován a zahrnuje celkový počet trestných činů evidovaných Policií ČR. Dále zahrnuje počet objasněných trestných činů, tedy těch, u kterých byl pachatel identifikován nebo je znám. Statistiky rovněž zahrnují počet tzv. evidovaných pachatelů.⁶⁹

Struktura kriminality

Struktura kriminality představuje kvalitativní aspekty trestné činnosti, které lze členit podle různých kritérií. Mezi možné způsoby klasifikace patří rozdělení podle paragrafů trestního zákoníku, identifikace pachatele, charakteristika poškozeného a dalších faktorů. Členění kriminality podle statistik PČR:

1. Obecná:

- násilná,
- mravnostní,
- majetková:
 - krádeže vloupáním,
 - krádeže prosté,
 - ostatní majetkové trestné činy,

⁶⁸ NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. a kol. *Kriminologie*. Praha: ASPI Publishing, 2004. s. 285.

⁶⁹ ZOUBKOVÁ, I. a kol. *Kriminologický slovník*. Plzeň: Aleš Čeněk, s. r. o., 2011. s. 159.

- zbývající,
- ostatní,
- vojenské TČ.

2. Hospodářská⁷⁰

Tato klasifikace umožňuje podrobné zkoumání různých typů kriminality a jejich kvalitativních charakteristik, což je zásadní pro správnou interpretaci dat a formulaci relevantních závěrů.

Dynamika kriminality

Dynamika trestné činnosti se zaměřuje na její změny a vývoj v průběhu času na konkrétním území. V rámci zkoumání dynamiky kriminality se často používají pojmy jako tendence či trend, které popisují její směřování. Může se jednat o stagnaci, pokles nebo nárůst kriminality. Analýza dynamiky kriminality je důležitá zejména pro předpovídání budoucího vývoje trestné činnosti, což umožňuje lépe plánovat preventivní opatření a reagovat na její změny.⁷¹

Cílem fenomenologie násilné kriminality je porozumět tomu, jak a proč dochází k páchání násilí, jaké faktory přispívají k eskalaci násilí a jak tento typ kriminality ovlivňuje jednotlivce i celou komunitu.

Rozložení násilné kriminality v populaci není náhodné, ale odráží určité sociodemografické faktory. Statistiky ukazují, že násilné činy páchají častěji muži než ženy, mladší lidé do 30 let než starší generace, osoby s nižším vzděláním, jedinci z nižších sociálních vrstev a lidé žijící ve městech častěji než na venkově.⁷²

Motivace k páchání násilné kriminality je rozmanitá a závisí na mnoha faktorech. Mezi hlavní motivy patří osobní frustrace a hněv, sociální a ekonomické faktory, rodinné prostředí a výchova, užívání alkoholu a drog, kultura násilí, protože v některých komunitách může být násilí považováno za přijatelný způsob řešení konfliktů.⁷³

⁷⁰ SVATOŠ, R. *Kriminologie*. Plzeň: Aleš Čeněk, s. r. o., 2012. s. 34.

⁷¹ SVATOŠ, R. *Kriminologie*. Plzeň: Aleš Čeněk, s. r. o., 2012. s. 35.

⁷² NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. a kol. *Kriminologie*. Praha : ASPI Publishing, 2004. s. 285.

⁷³ NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. a kol. *Kriminologie*. Praha : ASPI Publishing, 2004. s. 288.

Důraz je kladen na to, že prevence násilné kriminality musí být komplexní a zahrnovat nejen individuální opatření zaměřená na jednotlivce, ale také širší sociální a kulturní strategie, které eliminují faktory podporující násilí.

5.1 Analýza stavu násilné kriminality

Tabulka č. 1 Stav vybraných násilných trestných činů v České republice evidovaných ve statistikách Policie ČR v roce 2024⁷⁴

Násilné trestné činy	zjištěno	objasněné	% objasnění
Vraždy	151	130	86,1
Usmrcení z nedbalosti	66	9	13,6
Opuštění dítěte nebo svěřené osoby	8	7	87,5
Únos	3	3	100,0
Loupež	1 380	959	69,5
Úmyslné ublížení na zdraví	4 253	2 574	60,5
Rvačky	15	11	73,3
Nebezpečné vyhrožování	2 072	1 519	73,3
Nebezpečné pronásledování	376	227	60,4
Vydírání	1 559	749	48,0
Zbavení a omezení osobní svobody	144	85	59,0
Porušení domovní svobody	2 153	1 089	50,6
Týrání svěřené osoby	262	122	46,6
Týrání osoby žijící ve společném obydlí	535	280	52,3
Útisk	28	17	60,7
Celkem	13 708	8 336	60,8

Z tabulky č. 1 vyplývá, že v roce 2024 bylo v České republice registrováno celkem 13 708 násilných trestných činů, přičemž 8 336 z nich bylo objasněno. Celková úspěšnost

⁷⁴ *Policie.cz*: Policie České republiky. Statistické přehledy kriminality. [online]. [cit. 19. března 2025]. Dostupné z WWW: < <http://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx> >.

objasnění těchto trestných činů tak dosahuje 60,8 %, což znamená, že přibližně dvě třetiny všech případů násilné kriminality byly vyřešeny a pachatelé byli identifikováni.

Vraždy patří mezi nejzávažnější trestné činy. V roce 2024 bylo evidováno 151 případů, z nichž se podařilo objasnit 130, což představuje vysokou míru objasnění 86,1 %. Tento výsledek odpovídá dlouhodobému trendu, kdy vraždy bývají jedny z nejčastěji vyšetřovaných a objasněných trestných činů.

Další kategorií jsou usmrcení z nedbalosti, kterých bylo registrováno 66 případů, avšak objasnění se podařilo pouze v 9 případech, což odpovídá velmi nízké úspěšnosti 13,6 %. Podobně týrání svěřené osoby (262 případů) a týrání osoby žijící ve společném obydlí (535 případů) vykazují nižší úspěšnost objasnění, 46,6 % a 52,3 %.

Mezi nejčastější násilné trestné činy patří úmyslné ublížení na zdraví, kterých bylo 4 253. Z nich bylo objasněno 2 574, tedy 60,5 %. Další nejrozšířenější trestný čin za rok 2024 je porušení domovní svobody, kde bylo registrováno 2 153 případů, z nichž bylo objasněno 1 089, tedy 50,6 %. Na pomyslném třetím místě je nebezpečné vyhrožování s 2 072 hlášenými případy a objasněním ve 1 519 případech (73,3 %). Další významnou kategorií jsou loupeže, kde bylo registrováno 1 380 případů, z nichž 959 bylo objasněno tedy 69,5 %.

Zajímavou kategorií je únos, který vykazuje 100% objasnění, tedy všechny tři registrované případy byly úspěšně vyřešeny. Naopak vydírání má nižší míru objasnění, kdy ze 1 559 případů bylo vyřešeno pouze 749 (48,0 %).

Obecně lze konstatovat, že i přes relativně vysokou úspěšnost objasnění většiny násilných trestných činů se u některých kategorií stále jedná o poměrně vysoké procento nevyřešených případů, což signalizuje potřebu dalšího zlepšení v oblasti vyšetřování a prevence kriminality.

Tabulka č. 2 Stav vybraných násilných trestných činů evidovaných ve statistikách
Policie ČR v roce 2024 pro Jihočeský kraj⁷⁵

Násilné trestné činy	zjištěno	objasněné	% objasnění
Vraždy	9	9	100,0
Usmrcení z nedbalosti	8	2	25,0
Opuštění dítěte nebo svěřené osoby	1	1	100,0
Únos	0	0	0,0
Loupež	52	39	75,0
Úmyslné ublížení na zdraví	253	162	64,0
Rvačky	0	0	0,0
Nebezpečné vyhrožování	223	177	79,4
Nebezpečné pronásledování	15	12	80,0
Vydírání	104	44	42,3
Zbavení a omezení osobní svobody	14	6	42,9
Porušení domovní svobody	93	51	54,8
Týrání svěřené osoby	4	2	50,0
Týrání osoby žijící ve společném obydlí	29	16	55,2
Útisk	0	0	0
Celkem	850	561	66,0

Tabulka č. 2 poskytuje přehled o stavu vybraných násilných trestných činů evidovaných ve statistikách Policie ČR v Jihočeském kraji za rok 2024. Celkem bylo registrováno 850 případů násilné trestné činnosti, z nichž se podařilo objasnit 561, což odpovídá celkové úspěšnosti objasnění na úrovni 66,0 %. Tento výsledek lze považovat za pozitivní, neboť ukazuje na efektivitu policejních složek při vyšetřování a objasňování těchto závažných činů.

Nejzávažnějším násilným trestným činem jsou vraždy, kterých bylo v roce 2024 evidováno 9 případů. Všechny tyto případy byly úspěšně objasněny, čímž se Jihočeský kraj může pyšnit stoprocentní úspěšností při vyšetřování těchto činů. Stejně úspěšně byly

⁷⁵ *Police.cz*: Policie České republiky. Statistické přehledy kriminality. [online]. [cit. 19. března 2025]. Dostupné z WWW: < <http://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx> >.

vyřešeny i případy opuštění dítěte nebo svěřené osoby, kterých bylo registrováno 1 a rovněž se ho podařilo objasnit v plném rozsahu.

Nejčtenější kategorií násilných trestných činů bylo úmyslné ublížení na zdraví, kterého bylo v roce 2024 registrováno 253 případů. Z těchto činů bylo úspěšně objasněno 162, což představuje úspěšnost na 64 %. Tento typ trestné činnosti se vyskytuje ve všech krajích a patří k nejběžnějším násilným činům v rámci celé ČR.

Další významnou kategorií bylo nebezpečné vyhrožování, kde bylo registrováno 223 případů, z nichž se podařilo objasnit 177. To znamená vysokou objasněnost 79,4 %, což naznačuje, že tento druh kriminality je pro policii dobře sledovatelný a oběti často poskytují důležité informace vedoucí k jeho řešení.

Vydírání se v Jihočeském kraji vyskytlo ve 104 případech, přičemž objasněnost zde činí 42,3 % (44 vyřešených případů). Tento údaj naznačuje, že vyděračské případy mohou být složitější na vyšetřování, neboť se často jedná o skrytou činnost, u které může být obtížné získat důkazy.

Podobně složitá je i problematika zbavení a omezení osobní svobody. Tento trestný čin byl evidován ve 14 případech a podařilo se objasnit pouze 6 z nich, což představuje úspěšnost 42,9 %. Nízká objasněnost může být způsobena tím, že tyto případy mohou mít komplikované okolnosti.

V roce 2024 bylo v Jihočeském kraji registrováno 93 případů porušení domovní svobody, což je poměrně vysoké číslo. Z těchto případů se podařilo objasnit 51 a odpovídá úspěšnosti 54,8 %. Tento typ trestné činnosti může zahrnovat širokou škálu situací, od neoprávněného vstupu do cizích prostor až po vloupání s násilnými prvky.

Loupež byla v roce 2024 evidována v 52 případech a 39 z nich bylo objasněno, což představuje vysokou úspěšnost 75,0 %. Loupeže často zahrnují přímé konfrontace mezi pachateli a oběťmi, což může přispět k rychlejšímu dopadení pachatelů díky svědeckým výpovědím nebo záznamům z bezpečnostních kamer.

Týrání svěřené osoby bylo v roce 2024 registrováno ve 4 případech, přičemž se podařilo objasnit 2 z nich (50,0 %). Týrání osoby žijící ve společném obydlí se vyskytlo v 29 případech a úspěšnost objasnění dosáhla 55,2 % (16 případů). Tyto činy se často odehrávají v soukromí a mohou být obtížně prokazatelné, což může vést k nižší míře objasněnosti.

Ve statistikách byly registrovány i některé méně časté trestné činy, jako je únos nebo rvačky, které v roce 2024 v Jihočeském kraji nebyly vůbec registrovány. Stejně tak nebyl zaznamenán žádný případ útisku.

Celkově jde z těchto získaných dat říci, že Jihočeský kraj vykazuje poměrně vysokou úroveň objasněnosti násilných trestných činů, přičemž nejvyšší úspěšnosti bylo dosaženo u vražd, loupeží a nebezpečného vyhrožování. Naopak nejnižší úspěšnost objasnění byla zaznamenána u usmrcení z nedbalosti (25,0 %), vydírání (42,3 %) a zbavení a omezení osobní svobody (42,9 %).

Tabulka č. 3 Indexy násilné kriminality za rok 2024⁷⁶

Násilné trestné činy	Index Česká republika	Index Jihočeský kraj	Rozdíl
Vraždy	1,37	1,37	0
Usmrcení z nedbalosti	0,6	1,22	-0,62
Opuštění dítěte nebo svěřené osoby	0,07	0,15	-0,08
Únos	0,03	0	0,03
Loupež	12,55	7,94	4,61
Úmyslné ublížení na zdraví	38,66	38,63	0,03
Rvačky	0,14	0	0,14
Nebezpečné vyhrožování	18,84	34,05	-15,21
Nebezpečné pronásledování	3,42	2,29	1,13
Vydírání	14,17	15,88	-1,71
Zbavení a omezení osobní svobody	1,3	2,14	-0,84
Porušení domovní svobody	19,57	14,20	5,37
Týrání svěřené osoby	2,38	0,61	1,77
Týrání osoby žijící ve společném obydlí	4,86	4,43	0,43
Útisk	0,25	0	0,25
Celkem	124,6	129,7	-5,1

Tabulka č. 3 popisuje indexy násilné kriminality v České republice a v Jihočeském kraji a jejich rozdíly za rok 2024. Index kriminality nám ukazuje, jak je dané území

⁷⁶ Vlastní zpracování

zatíženo určitým druhem kriminality. Indexy byly vypočítány jako počet jednotlivých registrovaných trestných činů děleno počtem obyvatel u celé České republiky zaokrouhleno na 11 milionů a u Jihočeského kraje zaokrouhleno na 655 000 a poté následně krát 100 000. Rozdíl mezi těmito hodnotami ukazuje, ve kterých oblastech se Jihočeský kraj odlišuje od celé České republiky.

Celkový index násilných trestných činů v Jihočeském kraji dosahuje hodnoty 129,7, což je mírně vyšší než index celé České republiky, který je 124,6. Tento rozdíl naznačuje, že v Jihočeském kraji bylo v roce 2024 evidováno o něco více násilných trestných činů na počet obyvatel než v průměru celé České republiky.

Nejčastějším násilným trestným činem v obou sledovaných oblastech je úmyslné ublížení na zdraví, které má v Jihočeském kraji index 38,63, což je téměř totožné s celorepublikovým indexem 38,66. Tento výsledek ukazuje, že výskyt tohoto trestného činu v regionu odpovídá průměru celé ČR.

Výraznější rozdíly jsou patrné u některých dalších kategorií. Například nebezpečné vyhrožování dosahuje v Jihočeském kraji indexu 34,05, zatímco v celorepublikovém měřítku je to pouze 18,84. To znamená, že tento trestný čin je v Jihočeském kraji evidován častěji než v průměru České republiky. Tento rozdíl může být způsoben několika faktory, například rozdílným přístupem k evidenci tohoto činu, vyšší ochotou obětí nahlásit tento trestný čin.

Naopak, u jiných druhů trestné činnosti je situace opačná. Například loupeže jsou v Jihočeském kraji méně časté, s indexem 7,94 oproti celorepublikovému průměru 12,55. Tento pokles může být způsoben různými faktory, jako je například nižší míra organizovaného zločinu, lepší prevence či specifické geografické nebo sociální podmínky Jihočeského kraje.

Další zajímavý rozdíl lze vidět u trestného činu týrání svěřené osoby, kde má Jihočeský kraj index 0,61 oproti celorepublikovému průměru 2,38. Tento rozdíl může naznačovat buď nižší míru takového jednání v regionu nebo odlišnou úroveň odhalování a hlášení těchto případů.

Při hodnocení celkových výsledků je důležité brát v úvahu nejen samotná čísla, ale i faktory, které na kriminalitu v daném regionu působí. Může se jednat o demografické faktory, sociální podmínky, preventivní opatření nebo efektivitu policejní práce.

6 Výzkumné šetření

6.1 Cíl výzkumu

Primárním cílem výzkumu bylo zjištění příčin násilné trestné činnosti, aby bylo možné případně navrhnout opatření, která by mohla zjištěné příčiny eliminovat a zjistit, zda existují specifika pro Jihočeský kraj.

6.2 Výzkumné otázky

VO1: „Jaké jsou příčiny násilné trestné činnosti?“

VO2: „Jaká opatření by snížila četnost násilné trestné činnosti?“

VO3: „Jaká existují specifika násilné trestné činnosti pro Jihočeský kraj, případně proč?“

6.3 Metodika

6.3.1 Metodika sběru dat

Výzkumné šetření bylo koncipováno kvalitativně. Kvalitativní výzkumná strategie dle Hendla⁷⁷ spočívá v tom, že se na začátku výzkumu vybere téma a určí se základní výzkumné otázky. Hendl dále uvádí, že výzkumné otázky může výzkumník během výzkumu, sběru a analýzy dat doplňovat. Proto je někdy kvalitativní výzkum považován za tzv. „pružný“ typ výzkumu. Výzkumník vyhledává a analyzuje jakékoliv informace, které přispívají k odpovědi na výzkumné otázky. Dle Hendla probíhá sběr dat během kvalitativního výzkumu v delším časovém intervalu. Výhodou kvalitativní výzkumné strategie je hloubkové prozkoumání, osobní kontakt výzkumníka s komunikačními partnery v terénu.

6.3.2 Technika sběru dat

Při kvalitativním výzkumu byla využita technika sběru dat řízených rozhovorů. Byly pokládány otázky z očí do očí v rámci řízených rozhovorů. Byly využity otevřené otázky, aby se mohli komunikační partneři podrobněji, tedy více do hloubky vyjádřit.

6.3.3 Výzkumný soubor

Výzkumný soubor tvořili policisté specializující se na násilnou trestnou činnost v Jihočeském kraji, konkrétně příslušníky Služby kriminální policie a vyšetřování. Tito

⁷⁷ HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. 3. vyd. Praha: Portál. 2012, s. 407.

komunikační partneři byli vybráni strategií záměrného výběru. Byli osloveni prostřednictvím telefonické komunikace a po udělení souhlasu byla následně domluvena doba a termín rozhovoru.

6.3.4 Realizace výzkumu

Otázky pro výzkum byly pečlivě navrženy s ohledem na cíl práce a výzkumné otázky. Skládaly se ze sedmnácti otevřených otázek, které byly stejné pro všechny komunikační partnery výzkumu (viz příloha č. I). Výzkum byl realizován od února do března 2025.

6.3.5 Analýza dat

V rámci kvalitativního výzkumu byli osloveni tři komunikační partneři. Přepsaná data ze zvukových záznamů pomocí diktafonu v mobilním zařízení byla následně analyzována pomocí otevřeného kódování, které bylo prováděno tradiční metodou tužka-papír a poté smazány. Délka každého rozhovoru byla přibližně 40 minut.

6.3.6 Etika výzkumu

Všichni komunikační partneři byli seznámeni s tématem a cílem výzkumu. Dále byli ujisti, že získané informace budou použity pouze pro účely této práce a bude zachována jejich anonymita. Nikde není uvedeno žádné jméno studenta VŠERS, ani není rozlišováno mezi třídami. Výzkum proběhl v souladu se zákonem č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů ve znění pozdějších předpisů.

6.4 Výsledky

Tato kapitola se zaměřuje na analýzu dat získaných z rozhovorů s policisty specializujícími se na násilnou kriminalitu. Kapitola je strukturována podle jednotlivých tematických celků, přičemž pro každý z nich bylo vytvořeno schéma, které usnadňuje pochopení a přehlednost výsledků.

Tabulka č. 4 Charakteristika komunikačních partnerů⁷⁸

	KP1	KP2	KP3
Pohlaví	Muž	Muž	Muž

⁷⁸ Vlastní výzkum, 2025

Z tabulky č. 4 vyplývá, že se do rozhovorů zapojili tři komunikační partneři, všichni byli muži.

Schéma č. 1 Příčiny násilné kriminality⁷⁹

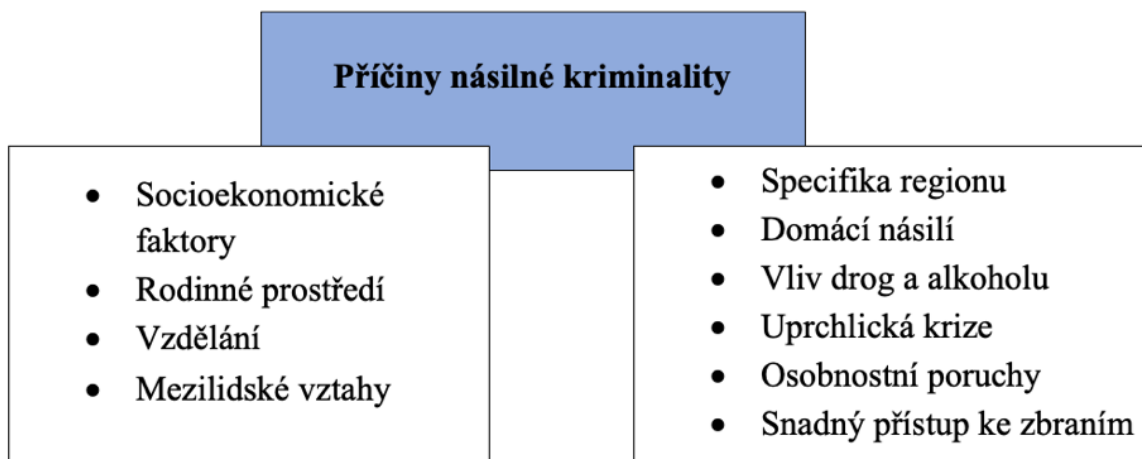

Schéma č. 1 vzniklo na základě otázek: „**Jaké jsou příčiny násilné trestné činnosti a existují nějaké specifika pro Jihočeský kraj?**“, „**Jaké hlavní faktory vedou k páčání násilné kriminality?**“, „**Jaký vliv má dětství a rodinné prostředí na sklony k násilné kriminalitě?**“ a „**Objevují se mezi pachateli násilných trestných činů i osoby s duševním onemocněním a jak často?**“.

Z rozhovorů vyplývá, že příčin je celá řada. Násilná trestná činnost se páchá již dlouhá léta. KP1 uvedl: *Násilná trestná činnost vždycky vychází z nějakých mezilidských vztahů nebo jeden z těch důvodů jsou mezilidské vztahy. To znamená, že určité množství trestné činnosti se bude páchat vždycky a nezabráníme jí. Lze říci, že mezi hlavní příčiny násilné kriminality patří sociální a ekonomické faktory, vliv alkoholu a drog, rodinné prostředí, psychologické aspekty pachatelů.* KP3 uvedl: *To je různé rodina, škola a volný čas. Z rozhovorů také vyplynulo, že rodinné protřídí, ve kterém dítě vyrůstá, hraje klíčovou roli. Pokud děti vyrůstají v násilném prostředí, mají větší pravděpodobnost, že budou násilí považovat za normální součást řešení konfliktů. KP3 odůvodňuje takto: Když bude táta gauner a máma prostitutka a dítě to vidí a bere to jako běžný způsob života, přirozený způsob života, tak je to k tomu může vést.* KP2 uvedl: *To dítě to hodně ovlivní, jestli vyrůstá v rodině, kde otec bije matku a vidí to na každodenní bázi, tak mu to bude připadat normální, protože nic jiného nezná. Rodinné prostředí proto může výrazně ovlivnit jeho budoucí chování. Proto patří mezi hlavní faktory násilné kriminality. Jako*

⁷⁹ Vlastní výzkum, 2025.

další příčina násilné kriminality může duševní onemocnění (osobností poruchy) u pachatelů. Ty se mezi pachateli násilných trestných činů vyskytují, avšak jejich podíl není tak vysoký, jak by se mohlo na první pohled zdát. KP1 uvedl: *Duševní onemocnění jako choroba, to není až tak často, jak by se mohlo zdát. Daleko častěji jsou to ty poruchy osobnosti (ty hraniční), a to bychom se divili, kdo všechno ji má nějakou formu té osobností poruchy. To je častěji než choroba v tom pravém slova smyslu, protože ten člověk, který trpí nějakou duševní poruchou tak už velmi často, to člověk nemusí být ani psychiatr a vidí to. Protože ten člověk se nemusí místně nebo časově orientovat a může se chovat podivně. Za to ten člověk, který má jen poruchu osobnosti, tak to na něm velmi často není poznat.*

Schéma č. 2 Motivy násilné kriminality⁸⁰

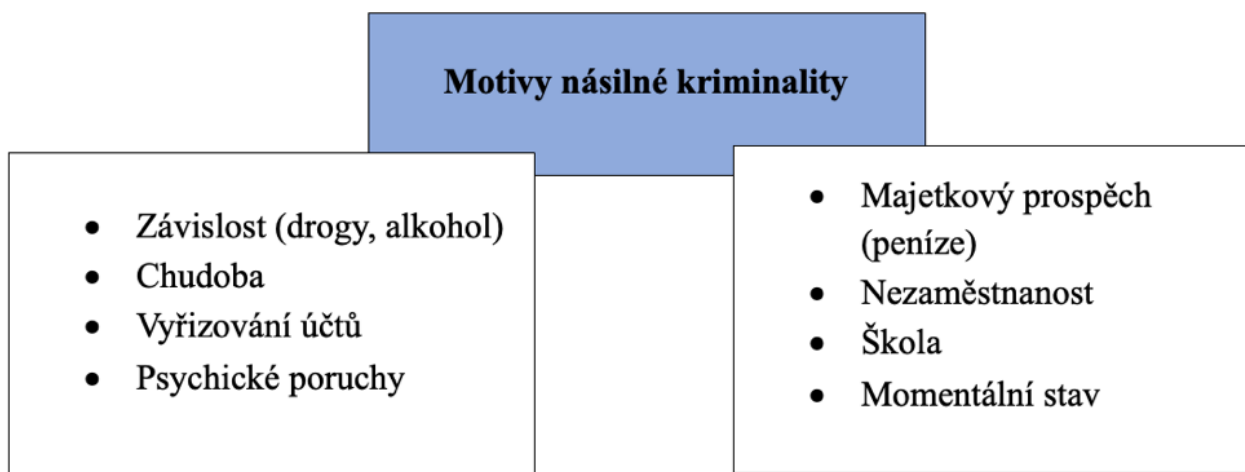

Schéma č. 2 vzniklo na základě otázek: „**Jaké hlavní faktory vedou k páčání násilné kriminality? Jaké jsou nejčastější motivy vražd? a Jaké faktory vedou k loupežným přepadením a jaké skupiny pachatelů je nejčastěji páchají?**“.

Na základě rozhovorů vyplývá, že motivy (faktory) násilné kriminality jsou různorodé a často závisí na individuálních faktorech pachatele. Nejčastěji se v odpovědích objevují majetkové důvody, osobní konflikty a v některých případech psychická porucha či impulzivní jednání.

Hlavní motivy podle komunikačních partnerů KP3 uvedl: *Jak u koho, musíme je rozdělit na dospělé, mladistvé a možná ještě na osoby, které nejsou trestně zodpovědné. Většina násilné trestné činnosti je páčána s majetkovým podtextem, potřebuji peníze na alkohol, drogy a podobně, tak udělám loupež.* KP2 odpověděl takto: *Jsou to sociální a ekonomické faktory jednoznačně (chudoba, nízká úroveň vzdělání, nezaměstnanost, sociální vyloučení – bezdomovci nebo bývalí vězni), rodinné a osobní faktory (dysfunkční rodinné prostředí, psychické poruchy, užívání drog a alkoholu), kulturní a společenské*

⁸⁰ Vlastní výzkum, 2025.

faktory (normalizace násilí, pocit bezmoci a frustrace). Pachatelé hledají alternativní způsoby k dosažení svých cílů – včetně trestné činnosti. A tím se dostáváme k tomu, jaké věkové skupiny páchají násilné trestné činy. KP3 uvedl: To záleží, říkali jsme, že jsou dospělí, mladiství a ty, co nejsou trestně zodpovědný. Všichni páchají nějaké násilí. Samozřejmě ty třináctiletí asi nedělají rozsáhlé vraždy a takové složité připravené násilí. Oni spíše někoho šikanují, přepadnou. Asi ta škodlivost u těch mladších bude menší než u těch dospělých.

Dalším důležitým faktorem, který je třeba zmínit, je závislost na alkoholu nebo drogách. KP1 uvedl: *U násilné trestné činnosti je to velký faktor, který to ovlivňuje velice. Hraje zde velkou roli alkohol, dá si na kuráž. Davová psychóza, kdy jde tlupa opilců, potkají jinou partu opilců a stačí jeden špatný pohled. Co se týče drog, tam zase záleží jaké, ale určitě je spouštěč násilné kriminality, uživatelé ztrácí jakoukoliv sociální inteligenci. Touha toho pachatele po té droze je tak silná, že může zapříčinit hlavně majetkovou trestnou činnost, protože potřebuje vydělat peníze na další dávku a už zase přemýšlí, kde vezme na další.*

Z rozhovorů vyplynulo, že nejčastější vraždy jsou páchané v rodině. KP2 uvedl: *Ty vraždy jsou většinou v rodině, že se znají, „domácí zabijáčky“ buď to udělají v afektu anebo jim přepne. Naopak u loupežných přepadení je to motiv peněz. KP3 uvedl: Když chci získat peníze na něco, tak je nejsnazší dneska udělat loupež na někom. Možností je celkem dost. Já věřím, že je tam hodně podnět majetkový v pozadí, to druhotný, získat peníze.*

Schéma č. 3 Vliv médií a sociálních sítí⁸¹

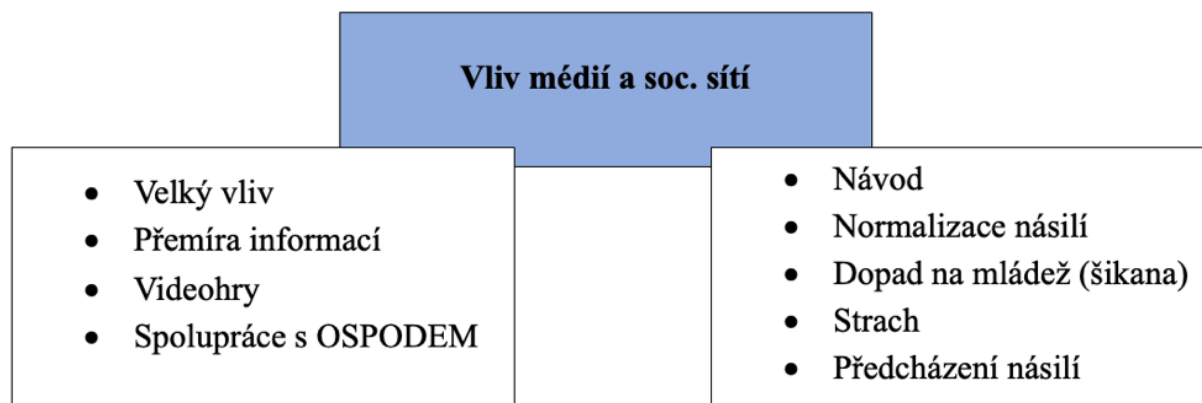

Schéma č. 3 vzniklo na základě otázky: „**Jaká je role médií a sociálních sítí v podněcování násilí?**“

Vliv médií a sociálních sítí má dvě strany. Mohou ji podněcovat, ale také pomáhat při její prevenci. Z rozhovorů vyplývá, že mediální obsah často normalizuje násilí, což by mohlo vést k jeho napodobování, zejména u mladistvých. Sociální sítě navíc umožňují

⁸¹ Vlastní výzkum, 2025.

v dnešní době šíření nenávistného obsahu a anonymní šikanu, což může vyvolat agresivní chování. Všichni komunikační partneři se na této odpovědi shodli a to, že je násilí normalizováno a hodně se o všem mluví. KP3 uvedl: *Já neříkám, že by je podněcovali přímo, ale ono, když se o všem mluví až moc není dobře. Nemluvit o tom vůbec je samozřejmě blbost, ale ubrat. Je to založené na nějaké filozofii té televize, když budou říkat, že je všechno v pořádku, tak se na to nikdo nebude dívat. Všichni se chodí dívat na to, že se něco stalo. Staré lidi už to třeba nikam nenavede, ale ty mladé to někam navést může. Ta role je tam určitě velká, ale nenazval bych to přímo podněcování.* V dnešní moderní době představují sociální sítě pro děti a mladistvé velké lákadlo, nemluvě o videohrách. Často se nechají ovlivnit obsahem, který vidí, aniž by přemýšleli o možných následcích. To může mít dopad na jejich chování, sebevědomí i vnímání reality.

Schéma č. 4 Specifika pro Jihočeský kraj⁸²

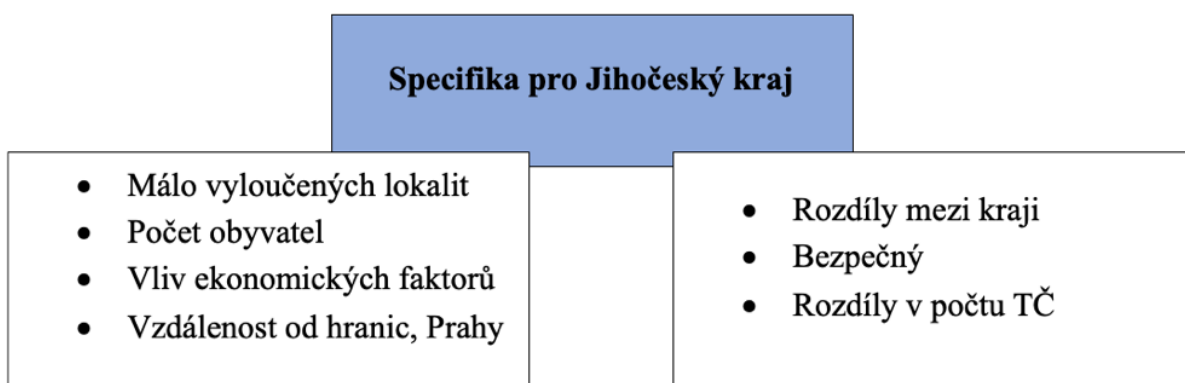

Schéma č. 4 vzniklo na základě otázek: „Existují nějaká specifika pro Jihočeský kraj? a Liší se násilná kriminalita v Jihočeském kraji od jiných regionů?“.

Jihočeský kraj se vyznačuje nižší mírou násilné kriminality ve srovnání s jinými regiony, jako jsou Severní Čechy nebo Ostravsko. Všichni komunikační partneři se shodli na tom, že specifika jsou pro všechny regiony povětšinou stejná, jen četnost násilných trestných činů je v důvodu podmínek v kraji jiná. Někde se páchá více TČ a někde méně. Komunikační partneři by mezi specifika Jihočeského kraje zařadili hlavně vyloučené lokality. KP1 uvedl: *Specifika jsou stejné jako všude jinde, i v tuto chvíli bych tam hlavně zařadil ty vyloučené lokality a ty lokality, kde se můžou sdružovat právě osoby, které mají*

⁸² Vlastní výzkum, 2025.

problém se zákonem, u kterých je ta pravděpodobnost, že tu násilnou trestnou činnost budou páchat daleko vyšší.

Na otázku, jestli se liší násilná kriminalita v Jihočeském kraji od jiných regionů, komunikační partneři odpověděli, že ano. KP3 odpověděl: *V Jihočeském kraji byla vždy nižší násilná kriminalita, než byla třeba v Severních Čechách nebo na Ostravsku.* KP1 uvedl tuto odpověď: *Bude se to vždy lišit vzdáleností od Prahy, to znamená, že v Praze máme větší koncentraci turistů, je tam ta anonymita velkého města, k loupežným přepadením dochází častěji než tady.* Další rozdíly se budou týkat sociálních situací, skladbou obyvatelstva KP1: *Ve chvíli, kdy Jihočeský kraj je na tom poměrně dobře, samozřejmě to nemůžeme srovnávat s Ústeckým krajem nebo Moravskoslezským krajem, kde ta životní úroveň lidí je daleko nižší. Je tam daleko vyšší nezaměstnanost, větší problém s tou drogovou závislostí, s prostitutí.* Životní úroveň lidí a celková situace v daném kraji ovlivňují míru násilné kriminality.

Schéma č. 5 Opatření ke snížení násilné kriminality⁸³

Schéma č. 5 vzniklo na základě otázky: „**Jaká opatření by mohla snížit násilnou trestnou činnost?**“

Prevence a boj proti násilné trestné činnosti vyžadují detailní přístup, který zahrnuje represi, prevenci a systém opatření. Na základě rozhovorů vyplývá, že jednotliví komunikační partneři vnímají efektivitu různých opatření odlišně – zatímco někteří zdůrazňují potřebu zvýšení trestů, jiní považují za klíčové vzdělání a prevenci.

⁸³ Vlastní výzkum, 2025.

Většina komunikačních partnerů se shoduje, že důležitou částí prevence je vzdělání a práce s mladistvými, kteří mohou být nejvíce ovlivněni prostředím. KP3 uvedl: *Preventivní programy, školení jak ve školách, tak s důchodci, jak se mají chovat. Školit banky, zaměstnance bank, pošt, když bude loupežné přepadení, co mají dělat.* Důležitá je i práce s recidivisty KP1 uvedl: *Já bych navrhoval práci s recidivisty, programy ve věznicích, příprava na návrat (vzbudit v nich motivaci k práci), řešit jejich dluhy. To je velký problém, za krátkou dobu je schopen si vytvořit hodně dluhů (neplatí výživné atd.), majetková škoda a odchází z výkonů trestů zadluženy, tak by bylo možná fajn v tom výkonu trestu i když samozřejmě vím, že se to děje, ale daleko více na to tlačit, aby byli vytvářeny pracovní místa, protože i když se to lidem nezdá, oni v těch věznicích chtějí pracovat, protože můžou poplácat dluhy, vydělají si nějaké peníze do kantýny.*

Někteří z komunikačních partnerů uvedli, že represivní složky, jako je Policie ČR, by měly mít větší autoritu a respekt ve společnosti. KP2 uvedl: *Stačí vyjet za hranice do Rakouska a lidé si na policisty nedovolí to, co tady lidé v Česku.*

Klíčovým prvkem boje proti násilné kriminalitě jsou moderní technologie. Rozšíření kamerových systémů v rizikových oblastech, navýšení osvětlení veřejných prostor pro eliminování tmavých a nebezpečných míst. KP3 uvedl: *Kamerové systémy, které mohou hodně pomoci, nějaké poznatky o tom člověku najdou. Otázkou je svoboda. V Anglii, když jsme byli, tak nám řekli, buď tu budou kamery a možná ta trestná činnost přestane, ale je tu riziko té svobody, že o vás budou všechno vědět.* Toto je k zamyšlení, zda společnost přijme toto možné navržené opatření s vědomím, že může vést ke snížení násilné kriminality, pokud upřednostní bezpečnost před ochranou soukromí.

7 Diskuse

Smyslem této práce bylo analyzovat příčiny násilné kriminality, identifikovat opatření ke snížení tohoto typu kriminality a posoudit specifika násilné trestné činnosti v Jihočeském kraji. Byly stanoveny tři výzkumné otázky, jejichž cílem bylo poskytnout celkový pohled na problematiku násilné kriminality. První otázka se zaměřila na identifikaci příčin násilné trestné činnosti, aby bylo možné pochopit faktory vedoucí k jejímu vzniku. Druhá výzkumná otázka se soustředila na návrh možných opatření, která by mohla přispět ke snížení četnosti násilné kriminality a zvýšit bezpečnost ve společnosti. Třetí otázka se věnovala specifikům násilné trestné činnosti v Jihočeském kraji, včetně zjištění důvodů, proč k těmto specifikům dochází. Tyto otázky byly formulovány tak, aby vytvořily pevný rámec pro analýzu a návrh praktických řešení v dané oblasti.

Aby bylo možné dosáhnout stanovených cílů, byla práce strukturována do několika kapitol, z nichž každá se zaměřuje na specifickou problematiku.

Druhá kapitola se zaměřuje na objasnění klíčových pojmů, aby čtenář získal jasné porozumění o samotné podstatě násilné kriminality a lépe porozuměl problematice, na kterou je tato práce zaměřena.

Třetí kapitola se věnovala podrobnému rozboru trestněprávní úpravy, přičemž hlavním zaměřením byly trestní sankce. V této části byla analyzována jejich klasifikace, konkrétní druhy sankcí a také jejich základní účel. Kapitola se zabývala nejen definicemi jednotlivých typů sankcí. Tento pohled poskytuje základ pro hlubší porozumění tomu, jak trestněprávní systém reaguje na činy násilného charakteru.

Čtvrtá kapitola se zaměřuje na etiologii násilné kriminality a představuje klíčovou součást celé práce, zejména s ohledem na výzkumnou část. V této kapitole jsou podrobně prozkoumány příčiny násilné kriminality, přičemž některé otázky kladené komunikačním partnerům během výzkumu byly přímo spojeny s tímto tématem. Kapitola poskytuje přehled faktorů, které přispívají k vzniku násilného chování, a zaměřuje se na jejich vzájemné propojení, ať už jde o biologické, sociální, psychologické nebo ekonomické aspekty.

Význam této kapitoly spočívá nejen v popisu příčin kriminality, ale také v hledání efektivních preventivních opatření. Z toho důvodu zahrnuje kapitola i otázku prevence

násilné kriminality, kde jsou diskutovány možnosti, jak minimalizovat rizikové faktory a vytvořit podmínky pro prevenci násilného jednání.

Tato kapitola navíc plní důležitou roli při propojení teoretických poznatků s empirickými daty získanými během výzkumu. Komunikační partneři poskytli cenné názory a postřehy týkající se příčin i prevence násilné kriminality.

Pátá kapitola se zaměřila na fenomenologii násilné kriminality. Důležitou součástí této kapitoly byla také analýza statistických dat vedených Policií České republiky. Získaná data umožnila kvantitativní srovnání situace v Jihočeském kraji ve vztahu k celorepublikovým údajům. Analýza poukázala na regionální specifika násilné kriminality, například na rozdíly v četnosti a druzích násilných trestných činů.

Vyhodnocení řízených rozhovorů

Při porovnání informací získaných z jednotlivých rozhovorů zjistíme, že odpovědi se ve většině případů shodují, a to bez ohledu na odlišné profesní postavení komunikačních partnerů v rámci Policie České republiky. Výzkumu se zúčastnili vyšetřovatel s desetiletou praxí, operativní pracovník s 27 lety zkušeností a bývalý policista, který strávil v oboru skoro 40 let a nyní již 12 let vyučuje právo a kriminologii na střední a vysoké škole a zabývá se vzděláváním Obecní policie a bezpečnostních agentur. Dotazování proběhlo formou 17 otevřených otázek zaměřených na různé aspekty násilné kriminality. Odpovědi komunikačních partnerů vykazovaly vysokou míru shody, což lze interpretovat jako potvrzení obecné platnosti získaných poznatků

Shromážděné informace byly analyzovány pomocí kvalitativní strategie. Data získaná během rozhovorů byla zakódována do několika přehledných schémat, která byla následně opatřena komentáři. Přímé citace komunikačních partnerů byly navíc využity ve výzkumné části bakalářské práce k ilustrování klíčových zjištění. Tento přístup zajistil analýzu názorů komunikačních partnerů a umožnil zachytit jejich profesní pohled na problematiku násilné kriminality.

Cílem výzkumu bylo zjistit, do jaké míry se odpovědi komunikačních partnerů na stanovené výzkumné otázky shodují nebo liší, a tím vytvořit komplexní přehled o problematice násilné kriminality.

V teoretické části práce byly identifikovány hlavní faktory ovlivňující vznik násilné kriminality. Mezi tyto faktory patří sociální nerovnosti, nízká úroveň vzdělání,

ekonomické problémy, psychologické predispozice a vliv rodinného prostředí. Tyto teoretické poznatky byly potvrzeny i prostřednictvím odpovědí komunikačních partnerů, kteří shodně uvedli, že násilnou kriminalitu často způsobuje kombinace uvedených příčin. Bylo zdůrazněno, že zmíněné faktory jsou vzájemně propojené a působí společně. Na základě otázky týkající se překážek v účinném boji proti násilné kriminalitě komunikační partneři uvedli, že jedním z hlavních problémů je nedostatečná důvěra veřejnosti v policii. Dalším významným faktorem, který podle nich negativně ovlivňuje efektivitu boje proti násilné kriminalitě, je nadměrná administrativní zátěž. Tyto překážky komplikují práci policejních složek a oslabují jejich schopnost efektivně reagovat na situace spojené s násilnými trestnými činy.

Příčiny násilné kriminality lze podle teorie klasifikovat do několika oblastí, například na sociální a ekonomické faktory (chudoba, nezaměstnanost), rodinné a osobní vlivy (domácí násilí, výchovné vzory) či vliv masmédií. Autoři jako Novotný a Zapletal (2004) také potvrzují význam těchto aspektů. Analýza rozhovorů ukázala, že komunikační partneři kladou důraz na vliv rodinného prostředí a důležitost vzorů chování. V odpovědích se shodli na tom, že děti vyrůstající v prostředí s násilným chováním mají vyšší tendenci k páčání násilných činů v budoucnosti.

Přestože specifika násilné kriminality mají obecný charakter, komunikační partneři zmínili i některá specifika vztahující se přímo k Jihočeskému kraji. Mezi tyto specifika patří například socioekonomické podmínky, kulturní vlivy a demografické charakteristiky regionu.

Komunikační partneři však podotkli, že absolutní specifika neexistují, neboť násilná kriminalita se vyskytuje všude. Rozdíly v četnosti jsou ovlivněny faktory jako chudoba, nezaměstnanost, turismus, vzdálenost od Prahy či státních hranic nebo existence sociálně vyloučených lokalit.

Analýza statistických dat vedených Policií ČR ukázala, že celkový index násilných trestných činů v Jihočeském kraji za rok 2024 dosahuje hodnoty 129,7, což je mírně vyšší než celorepublikový index, který činí 124,6. Tento výsledek ukazuje na skutečnost, že Jihočeský kraj v daném roce vykazuje o něco vyšší míru násilné kriminality, než je celorepublikový průměr. Ačkoli tento rozdíl není příliš velký, naznačuje, že i Jihočeský kraj se potýká s problémy v oblasti násilné kriminality, které si zaslouží pozornost.

Tento stav může být ovlivněn řadou regionálních faktorů, které jsou pro Jihočeský kraj specifické. Jak uvedli komunikační partneři, jedním z důvodů může být existence vyloučených lokalit, které se vyznačují horšími socioekonomickými podmínkami, vyšší mírou nezaměstnanosti nebo omezeným přístupem k vzdělání a službám. Tyto lokality mohou tvořit prostředí, které přispívá k vyššímu výskytu násilné kriminality. Dalším faktorem může být specifická struktura obyvatelstva v kraji, jak ukázaly analýzy příčin násilné kriminality založené na výpovědích komunikačních partnerů.

Kromě těchto socioekonomických hledisek je třeba vzít v úvahu i další vlivy, jako například geografickou polohu regionu, jeho blízkost k státním hranicím či míru turismu, která může hrát roli v dynamice násilné trestné činnosti. Tyto faktory mohou vytvářet podmínky, které v některých případech usnadňují vznik násilných činů.

Při interpretaci těchto výsledků je důležité zmínit, že přestože Jihočeský kraj mírně přesahuje celorepublikový průměr, rozdíl není natolik výrazný, aby bylo možné tento region považovat za vysoce problematický. Na druhé straně tento výsledek naznačuje, že existuje prostor pro zlepšení stávajících opatření zaměřených na prevenci násilné kriminality. Preventivní programy, které komunikační partneři navrhovali, mohou být klíčové pro dosažení dlouhodobého zlepšení. Tyto programy by měly být zaměřeny především na rizikové skupiny obyvatel, zvýšení informovanosti veřejnosti, edukaci mladé generace o důsledcích násilného chování a posílení resocializačních programů.

Lze říci, že vyšší index násilné kriminality v Jihočeském kraji upozorňuje na nutnost pokračujícího monitorování a cíleného přístupu k prevenci. Kombinace statistické analýzy a kvalitativních výpovědí komunikačních partnerů poskytuje ucelený pohled na příčiny tohoto jevu a zároveň naznačuje možné způsoby, jak efektivně snížit jeho výskyt.

Dalším klíčovým cílem výzkumu bylo identifikovat opatření ke snížení násilné kriminality. Komunikační partneři navrhli různé strategie, například posílení preventivních programů zaměřených na vzdělávání rizikových skupin, zlepšení přístupu ke vzdělání, podporu sociálních služeb a efektivní resocializaci pachatelů. Zároveň poukázali na nutnost osvěty a zvýšení povědomí o důsledcích násilí, zejména mezi mladou generací.

Význam prevence zdůrazňuje také teorie, která doporučuje zaměřit se na vzdělávací programy, posílení represivních složek a vytvoření podpůrných preventivních strategií. Zajímavý pohled přinesl komunikační partner č. 3, který se zamyslel nad přínosy

kamerových systémů: „*Kamerové systémy mohou poskytnout cenné poznatky o pachateli a potenciálně snížit míru kriminality. Otázkou však zůstává ochrana osobní svobody. V Anglii bylo řečeno, že kamery mohou zamezit trestné činnosti, ale existuje riziko ztráty soukromí.*“ Tento pohled upozorňuje na nutnost vyváženého přístupu mezi ochranou bezpečnosti a respektováním svobody jednotlivce.

Z dostupného textu a analýzy vyplývá, že násilná kriminalita je mnohohrstevnatý problém, který nelze redukovat na jednoduché příčiny nebo univerzální řešení. Souhlasím s tím, že klíčovým faktorem, který ovlivňuje sklon k násilné kriminalitě, je rodinné prostředí. Pokud děti vyrůstají v prostředí plném násilí, mají vyšší tendenci toto chování opakovat ve svém životě. Tento jev je dobře podložený jak teorií, tak praktickými zkušenostmi komunikačních partnerů. Vliv rodiny na formování hodnot a chování je zcela zásadní a podle mého názoru by měla být prevence násilné kriminality zaměřena především na podporu zdravého rodinného zázemí.

Zajímavá je také zmínka o specifikách Jihočeského kraje. Ačkoli je zde násilná kriminalita nižší než například v Ústeckém kraji, což uvedli v odpovědích komunikační partneři, myslím si, že regionální analýzy a srovnání jsou důležité, protože odhalují vlivy, které mohou být lokálně významné. Je důležité si uvědomit, že násilná kriminalita je globální problém, který se vyskytuje ve všech regionech, a přístupy k její prevenci by měly zahrnovat jak lokální specifika, tak obecná opatření.

Pokud jde o návrhy na řešení, považuji za zásadní spojování prevence a represivních opatření. Z odpovědí komunikačních partnerů je zřejmé, že názory na efektivitu jednotlivých strategií se liší. Osobně bych kladla větší důraz na prevenci, zejména na vzdělávání mladé generace o důsledcích násilí a na realizaci preventivních programů zaměřených na rizikové skupiny obyvatel. Zároveň chápu důležitost represivních složek, ale myslím si, že samotné zvýšení trestů problém násilné kriminality dlouhodobě nevyřeší. Klíčem je vytvoření vyváženého systému, který kombinuje osvětu, podporu sociálních služeb a efektivní resocializaci pachatelů.

Na základě těchto úvah jsem přesvědčena, že efektivní řešení násilné kriminality vyžaduje multidisciplinární přístup, který spojuje sociální, právní, psychologické a vzdělávací strategie. Kombinace prevence, vzdělání, podpory rodin a promyšlených represivních opatření je podle mého názoru nejlepší cestou, jak dlouhodobě snižovat četnost násilné kriminality.

Závěr

Tato bakalářská práce se zabývala problematikou násilné trestné činnosti v Jihočeském kraji a možnostmi prevence. Cílem práce bylo zmapovat násilnou kriminalitu z fenomenologického a etiologického hlediska, tedy identifikovat její příčiny, analyzovat její projevy a navrhnout opatření ke snížení jejího výskytu. Naplnění těchto cílů bylo zajištěno kombinací teoretického zpracování dané problematiky a praktické části založené na výzkumu.

Teoretická část poskytla ucelený přehled základních pojmů spojených s násilnou kriminalitou, její právní úpravy a faktorů, které přispívají k jejímu vzniku. Byla zdůrazněna role sociálních nerovností, ekonomických problémů, vlivu rodinného prostředí, užívání alkoholu a drog, jakož i psychologických predispozic pachatelů. Tyto poznatky poskytly důležitý okruh pro praktickou část práce a umožnily porovnat teorii s empirickými daty.

Praktická část byla založena na analýze statistických údajů vedených Policií České republiky a kvalitativním výzkumu formou řízených rozhovorů s policisty specializujícími se na násilnou kriminalitu.

Rozhovory s policisty přinesly cenné pohledy na příčiny násilné kriminality, včetně jejich osobních zkušeností. Komunikační partneři zdůraznili podstatné faktory násilné kriminality, jako jsou rodinné vztahy, socioekonomická situace pachatelů a vliv prostředí, ve kterém vyrůstali. Dále identifikovali překážky v účinném boji proti násilné kriminalitě.

Návrh opatření ke snížení násilné kriminality byl jedním z hlavních výstupů práce. Na základě teoretické analýzy a odpovědí komunikačních partnerů byly formulovány konkrétní návrhy, zahrnující kombinaci represivních a preventivních opatření.

Závěrem lze konstatovat, že cíle práce byly úspěšně naplněny. Výzkum poskytl pochopení příčin, projevů a možností prevence násilné kriminality v Jihočeském kraji.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. ČÍRTKOVÁ, L. *Policejní psychologie*. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2006. 309 s. ISBN 80-86898-73-3.
2. FRYŠTÁK, M., PROUZA, D., VANĚČEK, P., ZAJÍČKOVÁ, E. *Trestní právo hmotné a procesní*. České Budějovice: VŠERS o.p.s. 2007. s. 420. ISBN 978-80-86708-51-5.
3. HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. 3. vyd. Praha: Portál. 2012, 407 s. ISBN 978-80-262-0219-6.
4. HOLCR, K. a kol. *Kriminologie*. Praha: Leges, 2009. 192 s. ISBN 80-87212-27-1.
5. CHMELÍK, J., NOVOTNÝ, F., STOČESOVÁ, S. *Trestní právo hmotné obecná část*. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2016. 311 s. ISBN 978-80-7380-583-8.
6. JELÍNEK, J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 8. aktualizovaná vydání. Praha: Leges, 2020. 1 358 s. ISBN 978-80-7502-395-7.
7. KAISER, G. *Kriminologie. Překlad 9. vydání*, přeložila Helena Válková a kol., Praha: C. H. Beck, 1994. 268 s. ISBN 80-7179-002-8.
8. NOVOTNÝ, F., SOUČEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné*. 3. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2010. 400 s. ISBN 978-80-7380-291-2.
9. NOVOTNÝ, O., VANDUCHOVÁ, M. a kol. *Trestní právo hmotné obecná část I. 5., jubilejní zcela přepracované vydání*. Praha: ASPI Publishing, 2007. 555 s. ISBN 978-80-7357-261-7.
10. NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. a kol. *Kriminologie*. 2. vydání. Praha: ASPI Publishing, 2004. 451 s. ISBN 80-7353-026-2.
11. SVATOŠ, R. *Kriminalita a možnosti jejího poznání a ovlivňování*. České Budějovice: VŠERS o.p.s., 2013. 170 s. ISBN 978-80-87472-64-4.
12. SVATOŠ, R. *Kriminologie*. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2012. 290 s. ISBN 978-80-7380-389-6.
13. SVATOŠ, R. *Kriminologie ve světle nového trestního zákoníku*. České Budějovice: VŠERS o.p.s., 2010. 174 s. ISBN 978-80-86708-21-8.
14. SVATOŠ, R. *Prevence kriminality druhé aktualizované vydání*. České Budějovice: VŠERS o.p.s., 2016. 132 s. ISBN 978-80-7556-009-4.
15. SVATOŠ, R. *Základy kriminologie a prevence kriminality*. České Budějovice: VŠERS o.p.s., 2009. 118 s. ISBN 978-80-86708-81-2.

16. ZAPLETAL, J. a kol. *Prevence kriminality druhé přepracované vydání*. Praha: Policejní Akademie ČR, 2005. 108 s. ISBN 80-7251-200-5.
17. ZOUBKOVÁ, I. a kol. *Kriminologický slovník*. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o., 2011. 251 s. ISBN 978-80-7380-312-4.

Elektronické zdroje

1. POLICIE ČR, *Statistické přehledy kriminality za rok 2024*, [online]. [cit. 19. března 2025]. Dostupné z WWW: < <https://policie.gov.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2024.aspx>>.

Legislativní dokumenty

1. ČESKO. *Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník* (tiskový zákon). In Sbíрка zákonů, Česká republika, 2023. 480 s. ISBN 978-80-7488-556-3.
2. ČESKO. *Zákon č. 45/2013 Sb. o obětech trestných činů a o změně některých zákonů*. e-sbirka.cz. [online]. 2013. Dostupné z WWW: <https://www.e-sbirka.cz/sb/2013/45/2022-06-28?f=2045%2F2013&zalozka=text>.

Seznam zkratek

ČR – Česká republika

OČTŘ – orgány činné v trestním řízení

OSPOD – Orgán sociálně-právní ochrany dětí

PČR – Policie České republiky

KP – komunikační partner

TČ – trestný čin

TZ – trestní zákoník

VO – Výzkumná otázka

Seznam tabulek a grafů

Seznam tabulek

Tabulka č. 1 Stav vybraných násilných trestných činů v České republice evidovaných ve statistikách Policie ČR v roce 2024	29
Tabulka č. 2 Stav vybraných násilných trestných činů evidovaných ve statistikách Policie ČR v roce 2024 pro Jihočeský kraj	31
Tabulka č. 3 Indexy násilné kriminality za rok 2024	33
Tabulka č. 4 Charakteristika komunikačních partnerů	36

Seznam schémat

Schéma č. 1 Příčiny násilné kriminality	37
Schéma č. 2 Motivy násilné kriminality	38
Schéma č. 3 Vliv médií a sociálních sítí	39
Schéma č. 4 Specifika pro Jihočeský kraj	40
Schéma č. 5 Opatření ke snížení násilné kriminality	41

Seznam příloh

Příloha č. I – Otázky k řízeným rozhovorům s respondenty.

Přílohy

Příloha č. I – Otázky k řízeným rozhovorům s respondenty.

1. Jaké jsou příčiny násilné trestné činnosti a existují nějaké specifika pro Jihočeský kraj?
2. Jaká opatření by mohla snížit násilnou trestnou činnost?
3. Jaké hlavní faktory vedou k páčání násilné kriminality?
4. Jaká je role médií a sociálních sítí v podněcování násilí?
5. Jaký vliv má dětství a rodinné prostředí na sklony k násilné kriminalitě?
6. Do jaké míry se podílí nízké vzdělání a nezaměstnanost na násilné kriminalitě?
7. Jaké psychologické faktory jsou typické pro pachatele?
8. Objevují se mezi pachateli násilných trestných činů i osoby s duševním onemocněním a jak často?
9. Jaké věkové skupiny nejčastěji páchají násilné trestné činy?
10. Jak často jsou pachatelé pod vlivem drog nebo alkoholu?
11. Jaký druh drog nebo alkoholu se nejčastěji vyskytuje u pachatelů?
12. Jaké jsou nejčastější motivy vražd?
13. Jaké faktory vedou k loupežným přepadením a jaké skupiny pachatelů je nejčastěji páchají?
14. Jaké jsou hlavní překážky v účinném boji proti násilné trestné činnosti z pohledu Policie ČR?
15. Liší se násilná kriminalita v Jihočeském kraji od jiných regionů?
16. Existují nějaké specifika násilné kriminality pro Jihočeský kraj?
17. Jaké opatření byste navrhoval ke snížení násilné kriminality?